

savED

U LEAD
З ЄВРОПОЮ

цифрові ОСВІТНІ ЦЕНТРИ

HANDBOOK

Європейський Союз

Міністерство
Освіти та науки
України

Швеція
Sverige

Polish aid

MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK

ESTONIA
Ministry of Education

Міністерство
цифрової трансформації
України

МІНІСТЕРСТВО
ВІДНОВЛЕННЯ

ЗМІСТ

ЗМІСТ ТА QR-КОДИ В ЦЬОМУ ДОКУМЕНТІ
КЛІКАБЕЛЬНІ – ТИСНІТЬ!

ПЕРЕДМОВА	4
ВСТУП. Що таке DLC? Етапи створення	6
РОЗДІЛ 1: Відбір громад і закладів, створення простору DLC	
1.1 Відбір громад і закладів для DLC	7
1.2 Створення фізичного простору DLC	8
РОЗДІЛ 2: Освітній процес у DLC	
2.1 Використання DLC як простору залежно від ситуації з доступом до освіти в громаді. Напрямки освітньої діяльності DLC	26
2.2 Тьютори DLC	29
2.3 Організація освітнього процесу в DLC. Створення розкладу	34
2.4 Організація та проведення активностей у DLC. Методичні рекомендації для тьюторів	38
■ ігри	
■ навчання онлайн (самонавчання)	
■ проведення уроків у просторі DLC	
■ Speaking Club, або Розмовний клуб	
■ TED ED	
■ подкаст	
■ зустріч із запрошеним гостем	
■ читацький клуб	
■ сімейні дні	
■ майстерки	
■ підготовка до НМТ/ЗНО	
■ вивчення англійської мови	
■ профорієнтаційний проєкт	
■ арттерапія, консультації психолога	
■ інфогігієна, цифрова грамотність	
2.5 Потенційні партнерства	55
2.6 Формування бібліотек у DLC	61
РОЗДІЛ 3: Комунікація та залучення відвідувачів DLC	
3.1 Внутрішня комунікація	62
3.2 Зовнішня комунікація	63
РОЗДІЛ 4: Моніторинг й оцінювання діяльності DLC	65
ДОДАТКИ	71

Цей посібник був підготовлений міжнародним благодійним фондом savED за підтримки Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Швеції, Польщі, Данії, Естонії та Словенії.

Зміст цього посібника є виключною відповідальністю його авторів та не обов'язково відображає позицію Програми "U-LEAD з Європою", Європейського Союзу і його держав-членів Німеччини, Швеції, Польщі, Данії, Естонії та Словенії.

ПЕРЕДМОВА

Повномасштабне вторгнення росії, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, призвело до тяжких наслідків для освіти в Україні. Під час бойових дій та/або російської окупації гинули освітяни, учнівство та батьки. Сотні шкіл зруйновано або пошкоджено. Мільйони дітей і тисячі українських освітян були вимушені змінити місце проживання всередині країни або виїхати за кордон. Щодня учасники та учасниці освітнього процесу мають долати виклики війни: вимушені перерви в навчанні, перехід на дистанційну або змішану форму навчання, повітряні тривоги та відсутність електроенергії. Повномасштабна війна погіршила доступ до освіти, поглибила наявні освітні нерівності, негативно вплинула на якість освітнього процесу й успішність, а також відобразилася на психоемоційному стані учнівства та вчителівства.

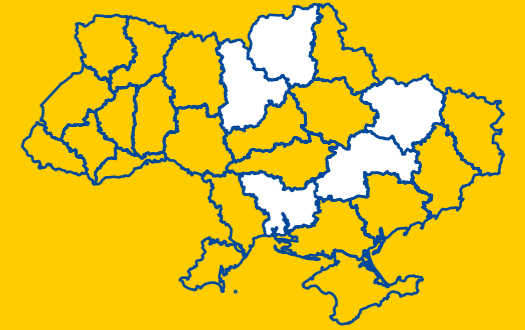
Шкільна освіта є важливим суспільним благом і правом, гарантованим Конституцією України. Відновлення доступу до неї має бути одним із пріоритетів. Сотні громад зазнали тяжких руйнувань освітньої інфраструктури, на відновлення якої потрібні роки та величезні фінансові ресурси. Проте в них тут і зараз продовжують жити (або ж повертаються в громади) сім'ї з дітьми. Доступ до освіти часто є для українців одним з чинників вибору — повертатися чи ні — до своїх домівок. Отже, швидке відновлення доступу до освіти має бути одним з критичних пріоритетів з-поміж інших соціальних послуг, які необхідно відновити в деокупованих громадах або тих, що зазнали наслідків бойових дій та/чи російських ударів з повітря.

Ідея створення цифрових освітніх центрів (англ. – Digital Learning Centres, або ж DLCs) виникла як спроба “швидкої освітньої допомоги” для громад, що постраждали від наслідків війни. Населені пункти, де суттєво пошкоджено (частково або ж повністю) всю освітню інфраструктуру, потребують гнучких та оперативних рішень, аби відновити хоча б базовий доступ до освітніх активностей. Цифровий освітній центр дає можливість швидко та порівняно недорого облаштувати для освітніх активностей простір, наповнений усім необхідним – від дидактики до цифрових гаджетів. Спеціально створена програма з академічних занять і низка найрізноманітніших позашкільних активностей, які проводять тьютори, доповнює створений фізичний простір освітніми рішеннями для повернення дітей до навчання та соціалізації.

Протягом 2022-2023 років команда благодійного фонду savED за підтримки низки міжнародних партнерів створила та підтримує мережу з кількох десятків цифрових освітніх центрів у Київській, Чернігівській, Миколаївській, Харківській та Дніпропетровській областях та, щонайперше, у громадах, що постраждали від війни та її наслідків. Ми вже маємо відпілотовану методологію освітнього процесу, стали партнерами з українськими освітніми організаціями, а також налагоджену організацію роботи й адміністрування процесів у центрах.

Цей посібник написала команда savED, щоб поділитися нашим досвідом створення цифрових освітніх центрів і продемонструвати, як освіта може об'єднувати громаду, як швидко та без значних інвестицій повернути дітям право на освіту. У посібнику ми розповідаємо про ключові етапи розгортання центрів й алгоритми їхньої роботи. Сподіваємося, це видання буде корисним міжнародним та українським партнерам, які фінансують та створюють цифрові освітні центри або ж їхні аналоги в межах своїх проєктів. Посібник також буде корисним для громад і закладів освіти, на території яких створюють центри. Команда savED продовжить покращувати роботу центрів, аби вони були ще більш ефективним інструментом відновлення доступу до освітніх активностей в умовах війни.

ПРО savED

savED — міжнародний благодійний фонд, який відновлює доступ до освіти в громадах, що постраждали від війни, розв'язаної росією проти України.

Ми віримо, що освіта — фундаментальне право, яке не має бути порушене за жодних обставин. Кожна дитина в Україні повинна мати можливість навчатися, зростати та розвивати свою громаду та Україну. Ми повертаємо дітям можливість навчатися, забезпечуємо їх необхідними інструментами й ресурсами, щоб вони могли пізнавати світ. Нашими напрямками роботи є створення цифрових освітніх центрів, відновлення пошкоджених шкіл, облаштування укриттів, розроблення нових концепцій, стратегій і програм для шкіл, упровадження програми UActive із залучення молоді до відбудови, аналітичні дослідження й освітня адвокація.

**Детальніше
про фонд**

ВСТУП.

Що таке DLC? Етапи створення

DLC (від англ. Digital Learning Centre) – цифровий освітній центр.

DLC – це досить швидке рішення зі створення освітнього простору в громадах, що постраждали від війни (з руйнуванням чи пошкодженнями освітньої інфраструктури; з дітьми, які пережили обстріли, окупацію, евакуацію; а також у громадах зі значною кількістю внутрішньо переміщених дітей, які потребують соціалізації та підтримки в освітньому процесі).

Мета DLC – забезпечити (розширити) доступ до освіти у відповідних громадах.

Варто зауважити, що DLC не є заміною для закладів освіти чи центром денного перебування. Вони мають на меті надати (розширити) доступ до освіти дітям, які цього потребують.

Цільовою аудиторією DLC є:

- діти, які не мають доступу до очної форми навчання;
- діти, які мають обмежений доступ до дистанційної форми навчання через брак пристроїв або з інших причин;
- діти, які потребують додаткової академічної та психоемоційної підтримки;
- учителі закладів освіти;
- батьки й мешканці громади.

Центр покликаний:

- забезпечити учнів та учениць безперервним доступом до навчання, якщо навчальні можливості в громаді обмежені (відсутність пристроїв, перебої зі світлом і зв'язком тощо);
- надавати психоемоційну підтримку дітям і підліткам, їхнім батькам і вчителям;
- пропонувати простір для комунікації та соціалізації;
- сприяти надолуженню освітніх втрат;
- надавати можливості неформальної освіти;
- розвивати професійні компетенції вчителів, вихователів, шкільних психологів.

Створення DLC передбачає такі загальні етапи:

- 1** Відбір громад і закладів для запуску майбутніх DLC.
- 2** Підготовка фізичного простору DLC (ремонт приміщення, матеріально-технічне забезпечення тощо).
- 3** Забезпечення персоналом, організація освітніх активностей.
- 4** Налагодження комунікації та залучення відвідувачів.
- 5** Моніторинг й оцінювання діяльності.
- 6** Гарантування сталості функціонування DLC.

Далі ми детально розглянемо кожен із цих етапів.

РОЗДІЛ 1. ПРОСТІР

1.1 Відбір громад і закладів

Цифрові освітні центри мають бути помічним і швидким інструментом відновлення доступу до освітніх активностей. Тісна співпраця з місцевою громадою, закладами освіти є критичною передумовою реалізації цієї мети. Важливо, аби центри створювали саме там, де в них є потреба, тому зацікавленість і залученість з боку місцевих мешканців є потужними чинниками подальшого успіху центрів.

Нижче наводимо перелік критеріїв, якими керується savED під час відбору локацій для створення та підтримки DLC.

- Ступінь пошкодження освітньої інфраструктури в громаді внаслідок воєнних дій та/або окупації.
- Кількість дітей у громаді, які позбавлені доступу до освіти внаслідок війни.
- Наявність безпечного приміщення для створення центру та доступність цього приміщення для всіх дітей, які живуть у громаді.
- Наявність місцевого вчительства, яке може бути тьюторами в центрі (ролі та обов'язки тьютора див. у Розділі 2, п. 2. 2).
- Наявність обладнаного укриття.
- Готовність органів місцевого самоврядування до співпраці та, зокрема, готовність прийняти створений центр на баланс громади / школи тощо (укладення відповідного меморандуму про співпрацю із вказанням обов'язків усіх сторін).
- Особиста мотивація адміністрацій шкіл розвивати центр й активності в ньому.

Центри не можуть бути створені поряд із зоною активних бойових дій (у радіусі досяжності ворожої артилерії).

Тривалість підтримки роботи DLC у межах проєктів різних партнерів, як правило, є різною. Важливо розуміти, що підтримка партнерів не може бути постійною. Радимо обов'язково комунікувати зі школою та місцевою владою щодо сталості роботи центру після завершення активної фази його підтримки вашою організацією чи партнерами. Важливо також наголосити, що громади можуть використовувати центри як простори для позашкільної діяльності, як міжшкільні ресурсні центри. Якщо центри облаштовано в школах, команда savED радить залишати їх як постійні простори-коворкінги для відкритого доступу учнівства та мешканців населеного пункту в цілому. Центри не є класами інформатики чи класами для викладання в них конкретного предмету. Це багатофункційні простори, створені для навчання та соціалізації.

1.2 Створення фізичного простору DLC

Початок співпраці з громадою. Відбір приміщень

ОСНОВНИМИ ЕТАПАМИ СПІВПРАЦІ З ГРОМАДОЮ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЦЕНТРУ Є ТАКІ:

- оглядовий візит на локацію (пошук контактів громади, домовленість про зустріч, створення профайлу громади);
- висновок за результатами візиту (чи підходить локація для створення центру);
- погодження наступних кроків (дата початку ремонтних робіт, обговорення логістичних та організаційних деталей, обговорення завершення проєкту);
- підписання меморандуму про співпрацю (ГО готує чернетку та погоджує з громадою, після узгодження меморандум підписують обидві сторони);
- залучення місцевої влади під час реалізації проєкту (від логістичних питань до обрання тьюторів-адміністраторів для центрів тощо);
- завершення проєкту (передача майна, проведення стратегічної сесії для розуміння того, як центри працюватимуть без зовнішнього фінансування).

Під час контакту з громадами важливо відразу інформувати, як і де можна залучати додаткові кошти на відкриття / підтримання функціонування DLC: подаватися на гранти, які відкривають благодійні фонди і міжнародні донори, пропонувати партнерство місцевим бізнесам тощо.

Утім, як правило, відбір приміщень є відправною точкою у співпраці з громадою. Основний критерій для обрання приміщення майбутнього цифрового освітнього центру – це приміщення має бути доступним під час уроків у школі. Наприклад, бібліотека або майстерня з трудового навчання, яка не функціонує, або аудиторія, закріплена за вчителем, і яку не використовують як приміщення окремого академічного класу.

ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ВІДБІР?

Перш ніж команда приїздить у громаду на огляд, ми надсилаємо **презентаційні матеріали** з візуалізацією можливого результату та описом майбутніх активностей. Так місцеві управлінці мають змогу зрозуміти формат роботи, що буде відбуватися в центрі, хто там працюватиме та в який спосіб відбувається співпраця з організацією.

Під час безпосереднього візиту команда проєкту оглядає запропоновані громадою приміщення. Інколи адміністрації школи та місцевим управлінцям складно відразу зорієнтуватися та запропонувати вдале приміщення для центру, тому ми в діалозі на місці вирішуємо, що можна додатково оглянути, та визначаємося з локацією разом.

Після відбору приміщення необхідно здійснити його заміри та визначити обсяг ремонтних робіт для формування кошторису й пошуку підрядника для їх виконання.

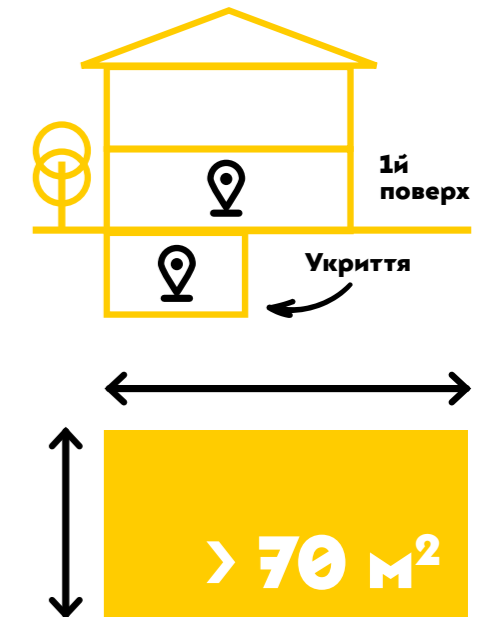

Обов'язкові вимоги до приміщень

Основною вимогою до приміщення освітнього центру має бути його безпека та виконання всіх вимог ДСНС і військових адміністрацій щодо зібрань громадян. Про що йдеться? **Приміщення мають бути або в укритті або в школі / установі, де є облаштоване укриття чи є облаштоване укриття в пішій доступності (100 метрів від розташування центру).**

Центр краще облаштовувати на першому поверсі для зручності та доступності всім мешканцям громади, а не тільки працівникам та учням школи / установи. З нашого досвіду, ефективно та функційно використовувати приміщення з окремими входами до центру. Стандартні планування шкіл радянської забудови дозволяють знайти такі приміщення та обладнати їх як DLC.

Комфортне перебування дітей у центрі під час групових занять, а особливо якщо групі можна поєднати з індивідуальними, дозволяє забезпечити приміщення від 70 м². Це приблизно стандартний клас у середній школі радянської забудови 70-80-их років. Такому критерію відповідають і приміщення бібліотек (разом з книгосховищем).

Основні складники ремонтних робіт

Зауважимо, що центр можна створити у приміщеннях меншої площі, але це значно ускладнює його функціонування та змусить адміністрацію школи та тьюторів задіювати під час активностей коридор поруч із центром.

Візуальний вигляд центру має неабияке значення. Чисте, просторе, світле приміщення, з правильними кольоровими акцентами, завжди додає мотивації до відвідування та сприяє прагненню до творчості у відвідувачів. Більшість підібраних локацій знаходяться в громадах, де відбувалися бойові дії, була окупація. До того ж значна частина громад у Чернігівській і Сумській областях є дотаційними, мають проблеми з наповненням шкіл, а звідси – з обсягом фінансування.

Отже, створення сучасного візуалу в центрі вкрай необхідне для застосування принципу "відбудуємо краще, ніж було / build back better" та прояву уваги і демонстрації громадам, що разом з цим приміщенням може стартувати відновлення освітніх активностей та існує перспектива подальшої відбудови і пошуку нових партнерств.

Далі пропонуємо поради та критерії якості для виконання ремонтних робіт.

Ремонтні роботи

ТИПИ РОБІТ	ЗМІСТ РОБІТ Примітка. Всі роботи потрібно розпочинати тільки після аудиту та визначення необхідних типів та обсягів робіт
ДЕМОНТАЖНІ РОБОТИ	Демонтаж оздоблення стін і стелі в місцях, де штукатурення відлущується.
	Віконні та дверні рами.
	Наявне оздоблення підлоги.
	Електричні мережі.
	Вентиляційні мережі.
	Сантехнічні мережі.

ТИПИ РОБІТ	ЗМІСТ РОБІТ Примітка. Всі роботи потрібно розпочинати тільки після аудиту та визначення необхідних типів та обсягів робіт
УСТАНОВЛЕННЯ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ТА СЛАБКОВОКОВИХ МЕРЕЖ	Прокладання кабелів системи освітлення. Світильники діодні 600x600, колір світла – нейтральний. Світильник встановлюють після облаштування стелі.
	Прокладання кабелів розеткової мережі.
	Під'єднання до наявної / відновлення / встановлення нової системи заземлення.
	Установлення електричного комунікаційного щитка з автоматикою. Розподілення груп на декілька автоматів. Використовують диф. автомати.
	Установлення кабелів LAN мережі.
УСТАНОВЛЕННЯ САНТЕХНІЧНИХ МЕРЕЖ (ЗА ПОТРЕБИ)	Кабельні мережі влаштовують у штробах. Якщо необхідно, то кабелі влаштовують зовнішнім методом у коробах або гофрованих трубах.
	Улаштування поліпропіленових трубопроводів водопостачання з пайкою.
УСТАНОВЛЕННЯ ВЕНТИЛЯЦІЙНИХ МЕРЕЖ	Улаштування каналізаційних труб.
	Відновлення наявної системи витяжної вентиляції (якщо є можливість). Для підсилення тяги – установлення вентиляторів на вентиляційних отворах.
	Для приточної вентиляції рекомендуємо встановлення рекуператорів (типу системи "Prana"). Тип і кількість розраховують залежно від об'єму приміщення.
УСТАНОВЛЕННЯ ВІКОННИХ КОНСТРУКЦІЙ	У підвальних приміщеннях і санвузлах обов'язкове влаштування системи витяжної вентиляції.
	Використовують металопластикові конструкції з коефіцієнтом опору теплопередачі не меншим ніж 0,75. Монтажна товщина профілю має бути не меншою ніж 70 мм. Подвійні склопакети. Рекомендується встановлювати Дитячий замок блокування вікна.

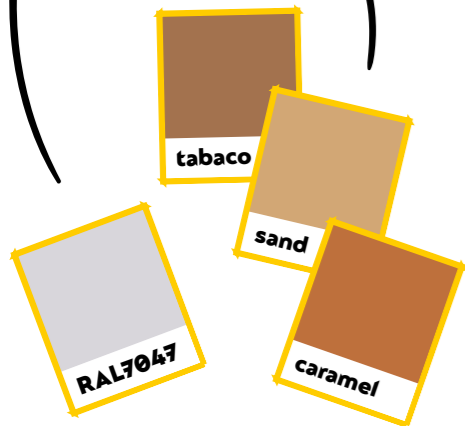
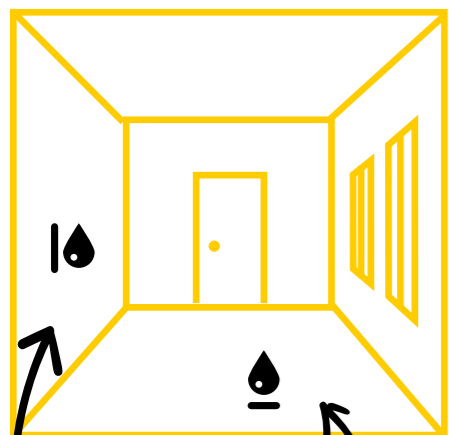
ТИПИ РОБІТ	ЗМІСТ РОБІТ Примітка. Всі роботи потрібно розпочинати тільки після аудиту та визначення необхідних типів та обсягів робіт
УСТАНОВАЛЕННЯ ДВЕРНИХ КОНСТРУКЦІЙ	Міжкімнатні конструкції не мають критеріїв щодо опору теплопередачі. Для дверей, що виходять назовні, – коефіцієнт опору теплопередачі має бути не меншим ніж 0,65, монтажна товщина профілю – не меншою ніж 70 мм, подвійні склопакети (якщо є необхідність у їх використанні).
	Двері між класами та коридорами рекомендовано використовувати із заповненням зі скла. Радимо використовувати трипліксне скло.
	Рекомендуємо використовувати ручку типу "труба". Не радимо використовувати натисну ручку.
	Установлення дотягувачів.
	Рекомендуємо використовувати алюмінієвий поріг.
	Зовнішні двері, які використовують в укритті, мають бути залізними (клас вогнестійкості – не менший ніж EI-30). Для укриття обов'язково має бути 2 виходи (основний і аварійний).
ЗНЕШКОДЖЕННЯ ПЛІСНЯВИ, МОХУ, ЛИШАЙНИКІВ І МІКРООРГАНІЗМІВ (ЗА НЕОБХІДНОСТІ, ОСОБЛИВО ПІДВАЛЬНІ ПРИМІЩЕННЯ)	Перед облицюванням поверхонь допускають оброблення поверхонь бактерицидними засобами (типу "Ceresit CT 99/").
ГІДРОІЗОЛЯЦІЯ ПОВЕРХОНЬ (ЗА НЕОБХІДНОСТІ, ОСОБЛИВО ПІДВАЛЬНІ ПРИМІЩЕННЯ)	Перед облицюванням поверхонь допускають влаштування гідроізоляції зсередини приміщення (типу "Ceresit CR 66/").
ОБЛАШТУВАННЯ СТЕЛІ	Закладення стиків між плитами.
	Штукатурення стелі. Пропонуємо використовувати матеріали "Ceresit".
	Шпаклювання стелі. Шпаклівки гіпсові стартові та фінішні.
	Фарбування стелі акриловою фарбою.

ТИПИ РОБІТ	ЗМІСТ РОБІТ Примітка. Всі роботи потрібно розпочинати тільки після аудиту та визначення необхідних типів та обсягів робіт
ОБЛИЦЮВАННЯ СТІН	Штукатурення стін. Пропонуємо використовувати матеріали "Ceresit".
	Шпаклювання стелі. Шпаклівки гіпсові (старт).
	Для фінішного облицювання використовують вінілові шпалери під фарбування або фінішну гіпсову шпаклівку.
	На відстані 1 метр від підлоги пропонуємо облицювання у вигляді гетерогенного комерційного або настінного лінолеуму.
	Фарбування стін акриловою фарбою. Пропонуємо використовувати кольори сірих та білих відтінків, теплих тонів. Стіни, на які виводитимуть зображення з проєктора, варто пофарбувати в білий колір.
	Підвальні приміщення фарбують у білий колір.
ОБЛАШТУВАННЯ УКОСІВ	Для вікон рекомендуємо утеплення укосів зсередини та ззовні, а також використання гідроізоляційних і пароізоляційних стрічок або герметиків.
	Для утеплення укосів рекомендуємо приклеювання мінеральної вати з подальшим шпаклюванням і штукатуренням.
ОБЛИЦЮВАННЯ СТЕЛІ (НЕ В ПІДВАЛЬНИХ ПРИМІЩЕННЯХ)	Рекомендуємо облицювати стелю системою типу "Грильято".
	Якщо стелю буде облицювано системою "Грильято", для підготовки її основидостатньо тільки штукатурення та фарбування.
ОБЛАШТУВАННЯ ПІДЛОГИ (ДЕРЕВ'ЯНА ОСНОВА)	Колір підбирають під стиль основного фарбування стін і кольору підлоги.
	Зачищення поверхні.
	Монтування плит OSB або фанери не менше ніж 10 мм завтовшки в шаховому порядку.

ТИПИ РОБІТ	ЗМІСТ РОБІТ Примітка. Всі роботи потрібно розпочинати тільки після аудиту та визначення необхідних типів та обсягів робіт
ОБЛАШТУВАННЯ ПІДЛОГИ (ДЕРЕВ'ЯНА ОСНОВА)	Зачищення та шпаклювання стиків.
	Клеєння комерційного лінолеуму із запаюванням швів.
	Не рекомендуємо використовувати гомогенний лінолеум "GRABO".
	Рекомендуємо використовувати тільки комерційний лінолеум – гомогенний або гетерогенний.
	Рекомендуємо використовувати теплі кольори лінолеуму.
ОБЛАШТУВАННЯ ПІДЛОГИ (БЕТОННА ОСНОВА)	Нівелювання поверхні.
	Клеєння комерційного лінолеуму із запаюванням швів.
	Не рекомендуємо використовувати гомогенний лінолеум "GRABO".
	Рекомендуємо використовувати тільки комерційний лінолеум – гомогенний або гетерогенний.
	Рекомендуємо використовувати теплі кольори лінолеуму.
ОБЛАШТУВАННЯ ПІДЛОГИ (БЕТОННА ОСНОВА, ПІДВАЛЬНЕ ПРИМІЩЕННЯ). ДОПУСКАЄТЬСЯ ДЕКІЛЬКА ВАРІАНТІВ, ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬСЯ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ІСНУЮЧОЇ ОСНОВИ ТА ЇЇ ПЕРЕПАДІВ ПО ВИСОТІ	Варіант 1: Викладання тротуарної плитки на піщану подушку. Можливе використання гарцовки.
	Варіант 2: Стяжка. Нівелювання самоналивною сумішшю (типу "Ceresit CN 69"). Фарбування фарбою для бетонних основ.
ОБЛАШТУВАННЯ СТЕЛІ	Варіант 1: Стяжка. Облицювання керамічною плиткою.
	Варіант 2: Нівелювання самоналивною сумішшю (типу "Ceresit CN 69"). Фарбування фарбою для бетонних основ.
	Варіант 3: Нівелювання самоналивною сумішшю (типу "Ceresit CN 69"). Укладання лінолеуму.

ТИПИ РОБІТ	ЗМІСТ РОБІТ Примітка. Всі роботи потрібно розпочинати тільки після аудиту та визначення необхідних типів та обсягів робіт
ПРИМИКАННЯ СТІН ТА ПІДЛОГИ	Не рекомендуємо використання плінтусів, оскільки вони не витримують навантаження в шкільних приміщеннях.
	Рекомендуємо використання поліуретанових герметиків; "чобітків" з керамічної плитки.
ФІНІШНІ РОБОТИ	Монтаж сантехніки. Навколо умивальника – фартух із керамічної плитки.
	Установлення Wi-Fi роутера або точки доступу. Обов'язкове встановлення розетки LAN-мережі для під'єднання вчительського комп'ютера, принтера, мультимедійної дошки (за необхідності). Радимо під'єднувати LAN-мережі для інших пристроїв тільки якщо цього вимагає функційне призначення приміщення.
ДОДАТКОВІ РОБОТИ	Для підвальних приміщень необхідне влаштування відмостки.
	Приямки виходів із підвальних приміщень накривають "дашками" з металу. Задля дотримання достатньої висоти накриття, можна монтувати "дашок" вище, ніж вікна першого поверху. Для захисту від замокання під час дощу, рекомендуємо використання одношарового полікарбонату на вертикальних ділянках накриття. Це забезпечить світлопроникнення до вікон, що закриті "дашком".
ОБЛАШТУВАННЯ ПЕРЕГОРОДОК	Для облаштування перегородок можна використати чорнову цегли "під розшивку" без подальшого штукатурення та шпаклювання. У такому випадку цеглу обробляють лаком для каменю.
	Для санвузлів можна використати сантехнічні перегородки.

Під час виконання ремонтних робіт постає питання вибору кольорів для стін, стелі, підлоги. Для різних типів приміщення необхідно обирати свою стратегію облаштування. Наприклад, якщо центр буде розташовано в укритті (підвальному приміщенні), радимо обирати білий колір для візуального збільшення приміщення та полегшення підтримки приміщення в доброму стані після експлуатації. Балансоутримувачами центрів рано чи пізно стануть громади, тому необхідно зважати на цей аспект також. Білий колір для стін може бути виконаний не тільки в техніці під фарбування, а й за допомогою шпалер – іноді це краще рішення (залежно від стану поверхні стіни). Для підвальних приміщень можливе рішення з текстурними стінами, але колір має бути світлим.

Для приміщень усередині будівель універсальним для стін є сірий колір (RAL7047). Він є базовим і матиме гарний вигляд у поєднанні з кольоровими акцентами в інтер'єрі. Якщо бюджет проекту дозволяє, радимо зробити стелю в техніці грильято – це додає модерновості та виокремлює інтер'єр центру з-поміж інших приміщень у школі чи будь-якій іншій будівлі. Утім, звичайна біла стеля теж буде добрим рішенням. Для підлоги радимо обирати палітру теплих кольорів. У каталогах виробників такі кольори часто мають назви "карамель", "табако", "оранж", "санд" (пісочний) тощо. У поєднанні зі світлими або ж сіро-нейтральними кольорами це рішення буде додавати затишок центру та відтіняти нейтральні базові кольори меблів.

Кольорові акценти приміщенню варто додати за допомогою ролетів на вікна. Важливо використовувати саме ролети "black-out" або "римські штори" – це дозволяє використовувати проектор під час занять у першій половині доби. Кольорова гама ролетів може бути різною – залежно, наприклад, від айдентики школи, організації, яка реалізує проект, та екстер'єру. Отже, зі зрозумілих причин, не варто використовувати ролети нюдових кольорів. Природний і затишний вигляд мають ролети зеленого кольору (трави або лайма). Насичені кольори синіх або жовтогарячих відтінків теж будуть мати досить виграшний вигляд, головне: не обирати складні кольори в поєднанні рожевого, фіуксії, бузкового, блакитного.

Стандартні закупівлі для DLC. Приклади меблів і техніки

Перш ніж розглянути орієнтовні списки обладнання для центрів, наголошуємо на тому, що облаштування повинно базуватися на основних зонах для активностей, передбачених у центрі.

1. ЗОНА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ГРУПОВИХ ЗАНЯТЬ / НАСТІЛЬНИХ ІГОР У КОМПАНІЇ

2. ЗОНА ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ / ЧИТАННЯ

3. ЗОНА ДЛЯ РОБОТИ ТЬЮТОРА

4. ЗОНА ДЛЯ РОБОТИ З ГАДЖЕТАМИ

Основним критерієм для меблів, що будуть знаходитися в центрі, є функційність і легкість у пересуванні. Простіше кажучи, вони мають бути пересувними та складаними.

Зона 1

Зона 2

Зона 3

Зона 4

МЕБАІ	КІЛЬКІСТЬ
Зона для проведення групових занять / настільних ігор у компанії:	
■ Великий робочий стіл (від 1200x600 мм)	2 шт
■ Стілець складаний (висота сидіння від 45 см)	12 шт
Зона для роботи тьютора:	
■ Стіл комп'ютерний (від 50x150 см)	1 шт
■ Стілець офісний на колесах	1 шт
■ Книжкова шафа та/або полиця (розміром від 90 x 140 x 40 см)	1 шт

МЕБЛІ	КІЛЬКІСТЬ
Зона для відпочинку / читання:	
■ Кольоровий безкаркасний пуф /крісло-груша (залежно від розміру приміщення)	15 шт
■ Стелаж – розділювач кімнати (розмір від 140 x 150 x 35 см)	3 шт
Зона для роботи з гаджетами:	
■ Стіл складаний (від 90 x 60 см)	20 шт
■ Стілець складаний (висота сидіння від 45 см)	20 шт

Кольорову гаму для меблів рекомендуємо обирати в природних натуральних світлих тонах (світлий дуб, ясен, сосна). Краще уникати кольорів темної деревини та занадто яскравих відтінків (таких, які пропонують каталоги виробників шкільних меблів). Якщо закупити стандартні шкільні набори, центр утратить свою "ідентичність" і буде більше схожий на оновлений клас для академічного навчання.

Для якісного облаштування простору необхідним складником є елементи настінного декору та брендуння центру відповідно до вимог партнерів. Приклад, реалізований нашою командою, – це створення мотиваційних плакатів та інформаційних стендів (див. нижче таблицю "Інформаційні стенди в центрі")

Особливу увагу в правилах центру варто звернути на безпекові питання. Оскільки центри знаходяться переважно в комунальних установах, за час повномасштабного вторгнення працівники ознайомлені з протоколами безпеки від ДСНС. Проте для постійного нагадування та якісного виконання безпекових заходів, необхідно розмістити візуальні матеріали в полі зору та постійно відпрацьовувати відповідні алгоритми.

Інформаційні стенди в центрі

НАЗВА	ФОРМАТ	ОСОБЛИВОСТІ	КІЛЬКІСТЬ	ПОСИЛАННЯ
Мотиваційні плакати	A1	Пвх, прямиий VФ друк + кріплення для навішування на стіну	1 комплект (3 плакати)	
Правила центру	A2	Пвх, прямиий VФ друк + кріплення для навішування на стіну	1 комплект (6 плакатів)	
Розклад активностей у центрі	900x600 мм	Розклад на магнітно-маркерній дошці 900x600 мм, VФ друк	1 дошка	

У плані естетики простору варто зауважити, що брендovanі елементи декору яскравих кольорів забезпечать візуальне виокремлення центру з-поміж інших приміщень; вони є також потужним мотиваційним чинником. **Затишку приміщенню додають живі квіти, книжки та виставки дитячих робіт. Яскравим елементом декорування центру може стати дерев'яна мапа світу або України.** Такий елемент є як інтерактивним / пізнавальним, так і яскравою родзинкою дизайну простору. Для затишного облаштування зони відпочинку можна придбати килим, проте бажано це робити не для укріттів.

Після облаштування приміщення потрібно подбати про забезпечення канцелярськими товарами й іншим приладдям для роботи центру. Радимо створити уніфікований список для закупівлі канцелярії, погодити його з тьюторами центру, щоб уникнути постійного процесу дозакупівлі роздаткових матеріалів.

БАЗОВИЙ ПЕРЕЛІК (З РОЗРАХУНКУ 150-200 ВІДВІДУВАЧІВ НА МІСЯЦЬ) ЗАПРОПОНОВАНО В ТАБЛИЦІ ДАЛІ.

Базовий перелік приладдя для роботи центру

№	НАЙМЕНУВАННЯ	КІЛЬКІСТЬ
1	Картон кольоровий, А4, 10 аркушів ZIBI KIDS LINE, 10 кольорів, 230 г/м2	10
2	Картон двосторонній двокольоровий, А4, 10 аркушів, 20 кольорів	10
3	Папір кольоровий двосторонній, А4, 14 арк, 7 кольорів	10
4	Чинка механічна на струбціні, велика	1
5	Скріпки рельєфні, 50 мм, 100 шт., ВМ.5020	3
6	Коректор з пензликом, 20 мл. JOVMAX, ВМ.1002	3
7	Ножиці, 21,5 см, BUROMAX (прогумовані ручки)	2
8	Кнопки-цвяшки, 30 шт., кольорові	2
9	Пластилін суперлегкий в банці, 24шт.*20g + стеки	15
10	Шпагат джутовий, 1 кг, ВМ.5560	4
11	Олівець графітовий Axent, НВ 9002	75
12	Плівка для ламінування А4, 100 мкм, 100 шт.	2
13	Розшивач скоб сірий, ВМ.4490-09	1
14	Набір скетч-маркерів японськ. накінечн., двостор., спирт. основа, тригран. корп., 48 к.	3
15	Серветки ДИВО паперові, одношарові, 240х240, білі, 100 шт.	10
16	Скріпки, 28 мм, 100 шт., прями, з РР покриттям, кольорові в асортименті, 4734	3
17	Фарби акварельні на палітрі, 12 кольорів, натуральний пензель, фіолетова, ZB.6558-07	10
18	Папка-куточок, А4 NORMA фіолетова щільна	50
19	Скріпки, 28 мм, 100 шт., круглі 4-321	3
20	Блок для нотаток з клейким шаром, 76х76 мм, 4OFFICE, 80 аркушів, неонові кольори	2

№	НАЙМЕНУВАННЯ	КІЛЬКІСТЬ
21	Стрічка самоклейна "Lace Bow", 4*50 см, червона з блискітками, ZB.63909-AD	6
22	Бейдж на шнурку горизонтальний AXENT прозорий	20
23	Клейка стрічка, пак. 48мм x 100 ярдів x 40 мкм, прозора, JOVMAX, ВМ.7030-00	3
24	Набір текстових маркерів, 6 шт., 1-5 мм	1
25	Файл для документів, розмір А4+, товщина 30 мкм, FRESH JUICE, 100 шт. / упак., глянець	3
26	Кошик для паперів, 295х238х345мм, металевий, чорний, ВМ.6270-01	2
27	Стрічка клейка 2-стороння, 18*20 м, 4-385	4
28	Клейка стрічка канцелярська, 18 мм x 30мм, 4OFFICE	8
29	Лоток для паперів 3в1, 350х295х270 мм, металевий, чорний, ВМ.6252-01	1
30	Підставка для ручок, металева, кругла, 80х80х97 мм, зелена	10
31	Маркер перманентний SCHOLZ, 1-3 мм круглий, червоний	2
32	Маркер перманентний SCHOLZ, 1-3 мм круглий, зелений	2
33	Маркер перманентний SCHOLZ, 1-3 мм круглий, синій	2
34	Маркер перманентний SCHOLZ, 1-3 мм круглий, чорний	2
35	Ніж канцелярський, 18 мм, металева напрямна, прогумований корпус + 2 леза	2
36	Клей-олівець, 15 г, PVA SCHOLZ	20
37	Набір магнітів, 5шт, діам. 30 мм, 4041, Scholz	5
38	Лінійка пластикова, 20 см, NORMA, прозора	10
39	Пластилін восковий, 12 кольорів, 200 г, ЧИСТІ РВКИ	15
40	Серветки вологі Super Fresh для дітей та мам з клапаном, 120 шт.	10
41	Лінійка, 30 см, гнучка, FLEXI CLASS	10

№	НАЙМЕНУВАННЯ	КІЛЬКІСТЬ
42	Набір пензликів "Білка", № 1, 3, 5, CLASS	15
43	Набір пензликів "Білка", № 2, 4, 6, CLASS	15
44	Скоби №24/6, SCHOLZ, 1000 шт.	5
45	Зажим "Серце", Eco-Eagle, 6 шт. / уп.	2
46	Папір офісний A3 MAESTRO STANDART PLUS, 80 г/м2, 500 арк.	2
47	Тісто д/ліпки "Яблуко", 8 кольор., набір з формочками	6
48	Фоаміран А4, товщ. 1 мм, 10 лист. / п., EVA, траф., міх 10 кольорів	5
49	Фарби гуашеві, 12 кол., 240 мл., 7620, CLASS	20
50	Наліпки для вчителя	1
51	Блок паперу для фліпчартів, 30 арк., 64x90 см, поліетилен	2
52	Фломастери, 24 кольори, CLASS, легке змивання	10
53	Набір гелевих ручок, 12 кольорів, УМКА Glitte+Neon	2
54	Біндер, 19 мм, NORMA, 12 шт.	2
55	Гумка для олівця, CLASS STRIPES-2 асорті	4
56	Ножиці, 16 см, SCHOLZ, пластикові ручки, подовжені леза	15
57	Папка з 20 файлами, А4, LEO	5
58	Папка з кнопкою, А4, NORMA непрозора, бірюза	10
59	Крейда кольорова квадратна, 12 шт., картонна коробка, KIDS Line	6
60	Набір кольорового паперу, А4, 80 г/м2, DARK+INTENSIV, 10 кол., 50 л.	40
61	Пістолет клейовий, 7мм (20W)	5
62	Картон білий "Лунапак", 10 арк., А4, "БІЛОСНІЖКА"	7

№	НАЙМЕНУВАННЯ	КІЛЬКІСТЬ
63	Стакан-непроливайка, №1 асорті	15
64	Гумка кольорова Fancy, асорті	16
65	Блок паперу для нотаток, 900 аркушів, 90x90 мм, класика, не клеєний	1
66	Крейда біла, 100 шт., картонна коробка	2
67	Папір офісний, А4, UPM OFFICE, 80 г/м2, 500 арк.	15
68	Губка для дошок велика, асорті, 9803-А	3
69	Набір маркерів для магнітних дошок, NORMA, 2,5-3,5 мм, 4 кольори, круглі	3
70	Підставка-органайзер металева срібляста 155x103x100 мм	1
71	Степлер, 24/6, 20 аркушів, NORMA, пластиковий чорний	2
72	Клей ПВА, 100 мл, AXENT, ковпачок-дозатор	20
73	Підкладка настільна KITE, 42,5x29 см	15
74	Клей-стрижні для термопістолета, 7 мм, 1 кг	5
75	Термомозаїка, 3000 шт	3
76	Ручка кулькова Maxflow-2 синя, UX-118-02	50

Забезпечення центрів цифровими пристроями та доступ до інтернету

Без належної кількості обладнання якісно розвивати активності в центрі та надавати доступ для індивідуального користування неможливо.

Одним з основних девайсів в центрі є проєктор. Його необхідно обирати відповідно до характеристик приміщення (зважаючи на дальність проєкції).

Важливо забезпечити центр кольоровим **принтером**. Для проведення якісних занять і швидкої підготовки до них радимо використовувати **лазерний чорно-білий принтер типу МФУ** (мультифункційна установка – принтер, сканер, ксерокс). Центр варто облаштувати двома девайсами такого типу.

З нашого досвіду, **оптимальна кількість лептопів (ноутбуків) у центрі коливається від 20 до 30**. Кількість має корелюватися з перспективним числом відвідувачів центру, кількістю дітей у громаді та потенційними активностями, запланованими в центрі.

Сьогодні активно розвивається мережа освітніх додатків для планшетів і смартфонів, тому для занять у центрі важливо мати **планшети їх кількість може бути такою само, як ноутбуків, – від 20 до 30** (це забезпечує проведення якісних занять для одного класу).

Для забезпечення різних активностей у центрі бажано закупити **індивідуальні навушники до ноутбуків**. Також для зручності користування ноутбуками **радимо використовувати мишки**.

Якщо є можливість, бажано закупити генератори, батареї живлення для роботи центрів в осінньо-зимовий період.

Цифровий освітній центр не може якісно існувати без інтернету. Для забезпечення цієї потреби під час обрання локації для DLC та облаштування простору **необхідно відразу дізнатися, чи протягнуто LAN-мережу до будівлі**. Від заведеної мережі потрібно провести кабель до Wi-Fi точки, потужність якої може дозволити під'єднання **від 50 девайсів одночасно**.

МОЖЛИВІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦЕНТРУ ІНТЕРНЕТОМ:

- **замала швидкість в оператора, який надає послуги закладу;**
- **перебита мережа, необхідно протягувати новий кабель;**
- **відсутність будь-якого інтернет-покриття.**

Для кожного з цих викликів рішення можна віднайти в співпраці з місцевими органами влади, оскільки місцеві управлінці знають контекст та зможуть стати партнерами у розв'язанні подібних питань. Наприклад, у деяких громадах наявні STARLINK, – тоді проєкт може фінансово підтримати їх функціонування, таким чином забезпечивши доступ відвідувачів до інтернету.

Закупівлі для роботи центрів у зимовий період

Під час активних бойових дій зимовий період роботи центрів є певним викликом, тому необхідно здійснити ряд закупівель для безперервного функціонування DLC.

ЩОБ СФОРМУВАТИ ЯКІСНИЙ ПЕРЕЛІК ТОВАРІВ, ВАРТО МАТИ ІНФОРМАЦІЮ ЩОДО:

- **проблем з опаленням в будівлі;**
- **потужності електромережі;**
- **періодичності відключень електроенергії;**
- **кількості потенційних відвідувачів центрів;**
- **площі приміщення.**

Орієнтовний перелік закупівлі наведено в таблиці нижче.

Закупівлі для роботи центру в зимовий період

№:	НАЙМЕНУВАННЯ	КІЛЬКІСТЬ
1	Пледи	30
2	Обігрівачі електричні (конвектори)	4
3	Термопот (8 л)	2
4	Паперові стакани	200
5	Чай, цукор	10 уп.
6	Ліхтарики на батарейках	5
7	Зарядна станція 6-8 кВ (EcoFlow чи інша)	1

РОЗДІЛ 2. ОСВІТА

2.1 Використання DLC як простору залежно від ситуації з доступом до освіти в громаді. Напрямки освітньої діяльності DLC

Повномасштабна війна, розв'язана росією, як загострила й ускладнила ті виклики, що й так стояли перед освітою через пандемію COVID-19, так і спровокувала нові.

Одним із найбільших викликів є різноманітність форм організації освітнього процесу (вибір форми залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті та визначений рішенням військово-цивільних адміністрацій; рішення часто ухвалюють також за участі батьків – їхнім вибором. Так, наприклад, якщо батьки не погоджуються з очною формою навчання, вони зазвичай можуть обрати дистанційну форму або індивідуальний графік навчання, або перевести дитину на екстернатну форму навчання).

Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти може здійснюватися:

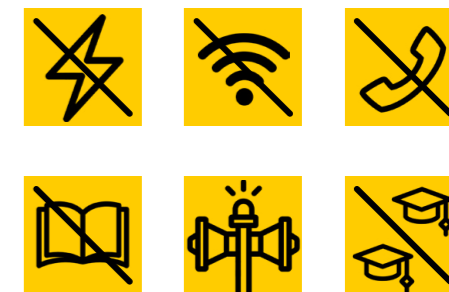
- 1 В ОЧНОМУ РЕЖИМІ;**
- 2 У ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ** (синхронно, асинхронно, змішано: комбінування синхронного й асинхронного навчання);
- 3 ЗА ЗМІШАНОЮ ФОРМОЮ**, що по-різному поєднує очний і дистанційний режими:
  - для різного виду занять: відпрацювання певних навичок здійснюють в очному режимі, засвоєння нового теоретичного матеріалу – в дистанційному (т. зв. "перевернутий урок");
  - частина учнів класу навчається очно, інша – дистанційно в асинхронному режимі, з можливістю надання підтримки учням шляхом проведення консультацій у синхронному режимі. При цьому для учнів має бути визначено черговість очного та дистанційного навчання з метою забезпечення рівних умов для здобуття освіти;
  - в очному режимі, у разі нестачі в шкільних укриттях місць для всіх учасників освітнього процесу, можлива організація навчання за змінами або переведення навчання з окремих предметів на дистанційну форму).

НАЙЧАСТІШЕ ТАКА ВАРІАТИВНІСТЬ Є ЗНАЧНИМ ВИКЛИКОМ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ, ОСОБЛИВО КОЛИ ЙДЕТЬСЯ ПРО:

- відсутність електроенергії;
- відсутність доступу до інтернету;
- відсутність телефонного зв'язку;
- відсутність засобів для навчання (як цифрових, так і друкованих);
- переривання навчання під час повітряних тривог;
- одночасне навчання здобувачів освіти в Україні (дистанційно) та закордоном тощо.

Відповіддю на ці виклики якраз і є створення DLC, які можна робити в укриттях, оснащувати відповідною технікою (див. Розділ 1 цього посібника) та освітніми матеріалами (див. цей розділ далі).

Оскільки моделі освітнього процесу (як і потреби закладів освіти) різняться, нижче йтиметься про найбільш узагальнений сценарій, за якого центри можуть пропонувати варіативні активності.

Кабінет вчителя:

Напрямки освітньої діяльності в DLC

ЗМІСТ	ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ	ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ
Доступ до матеріалів Всеукраїнської школи онлайн "ВШО" (платформа для дистанційного та змішаного навчання учнів 5-11 класів та методичної підтримки вчителів – див. можливості кабінету вчителя)	Учні й учениці, учителі та вчительки	Дистанційна / змішана
Використання простору DLC для проведення уроків (формальна освіта)	Учні й учениці, учителі та вчительки	Очна / змішана
Надолуження освітніх втрат (у форматі індивідуальних чи групових занять із учителем / літніх таборів тощо)	Учні й учениці, учителі та вчительки	Очна / дистанційна / змішана

ЗМІСТ	ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ	ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ
Доступ до онлайн-навчання (можливість для вчителів проводити уроки в Zoom / Google Classroom тощо; можливість для учнів, які не мають технічної можливості, долучатися до уроків)	Учні й учениці, учителі та вчительки	Дистанційна / змішана
Виконання домашніх завдань / шкільних проєктів тощо	Учні й учениці (з допомогою тьютора / вчителя)	Очна / дистанційна / змішана
Підготовка до ЗНО / НМТ	Учні й учениці	Очна / дистанційна / змішана
Вивчення англійської мови (через доступ до дистанційних матеріалів, заняття з учителем, розмовні клуби тощо)	Учні й учениці	Очна / дистанційна / змішана
Ігри, інтерактивні форми діяльності, читання	Учні й учениці	Очна / змішана
Тренінги для вчителів	Учителі та вчительки	Очна / дистанційна / змішана
Тренінги для батьків	Батьки	Очна / дистанційна / змішана
PSS і SEL (психо-соціальне й соціо-емоційне) навчання, психологічна підтримка	Учні й учениці, учителі та вчительки, батьки	Очна / дистанційна / змішана
Профорієнтація	Учні й учениці, батьки	Очна / дистанційна / змішана

ЗАГАЛЬНИМИ ПРИНЦИПАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЦЕНТРАХ Є:

- **безпека;**
- **гнучкість (щодо планування освітніх активностей, підходів до їх реалізації, залучення варіативних навчальних стратегій тощо);**
- **фізичний, емоційний та інтелектуальний розвиток;**
- **недискримінаційний характер, інклюзивність;**
- **практико-орієнтований підхід і проєктна діяльність (максимальне залучення учнів / учениць у роботу центру);**
- **багатофункційність (центри можуть пропонувати можливості формальної та неформальної освіти, тренінги для вчителів і батьків тощо).**

Важливим складником освітнього процесу кожного центру є **розвиток life skills** (життєвих навичок), **психосоціальна підтримка та соціо-емоційне навчання**, що може бути забезпечено завдяки:

■ **загальному тьюторингу працівниками центру (із попереднім навчанням тьюторів, наприклад, на курсі EdCamp Ukraine чи під час спеціально організованих тренінгів);**

■ **матеріалам PSS і SEL;**

■ **роботі шкільних психологів, яких можна залучити до діяльності центрів;**

■ **психологічним, профорієнтаційним зустрічам із провідними фахівцями галузі.**

Кожен центр має пропонувати **можливості нецифрової взаємодії**: зони для читання (художня література, нонфікшн варіативного спрямування – див. п. 2.6 нижче), ігрові зони (настільні ігри, інтерактивний простір центрів – див. п. 2.6 нижче), "клуби" за інтересами (перегляд й обговорення мультфільмів, кіно; зони малювання тощо), руханки / танці / пісні й под. (див. п. 2.3 нижче).

Центри також можуть бути багатофункційними хабами, що пропонують курси для вчителів і батьків, усіх зацікавлених (цифрова грамотність, психологічна підтримка тощо).

Курс
EdCamp

Матеріали
PSS і SEL

2.2 Тьютори DLC

Організації освітніх активностей, складанню розкладу тощо має передувати відбір та онбординг тьюторів DLC (бажано на етапі **40** початку роботи центру). Під час планування роботи тьюторів ми пропонуємо передбачити дві основні ролі для них:

1 ТЬЮТОР-АДМІНІСТРАТОР (ПОВНА РОБОЧА ЗАЙНЯТІСТЬ – FULL-TIME)

2 ТЬЮТОР-ВИКЛАДАЧ (ЧАСТКОВА РОБОЧА ЗАЙНЯТІСТЬ – PART-TIME)

Рівень оплати праці, як правило, синхронізується з відповідною тарифікацією педагогів закладів загальної середньої освіти, проте також залежить від бюджетних можливостей конкретного проєкту, що підтримує функціонування центрів.

Найзручнішим способом оплати праці тьюторів є укладання договорів із ними як фізичними особами – підприємцями (ФОПами). Альтернативний варіант: укладання договору цивільно-правового характеру (ЦПХ). Важливо зауважити, що під час укладання договорів ЦПХ з фізичними особами замовник зобов'язаний сплачувати податки та збори за виконавця, тому що він стає його податковим агентом. Якщо ж виконавцем є ФОП, з отриманих за договором доходів податки ФОП сплачує самостійно (загальна сума цих податків, – за умов податку 5%, – є нижчою, ніж за договором ЦПХ). Радимо організувати додаткову зустріч-консультацію для тьюторів щодо можливих форм працевлаштування, особливостей сплати податків (за умов роботи з ФОП) і подібне.

Детальний розподіл обов'язків тьюторів наведено в таблиці нижче.

Ролі та обов'язки тьюторів DLC:

РОЛЬ	ОБОВ'ЯЗКИ
ТЮТОР-АДМІНІСТРАТОР	<ul style="list-style-type: none"> ■ здійснює загальне адміністрування роботи центру (зокрема розробляє розклад занять у центрі, координує його наповнення); ■ відповідає за дотримання алгоритмів безпеки; ■ забезпечує організаційно-методичну підтримку вчителів і запрошених лекторів у центрі; ■ супроводжує дітей під час занять, забезпечує організаційну підтримку; ■ організовує та проводить заняття з дітьми; ■ сприяє у формуванні індивідуальних освітніх стратегій учнів, проводить індивідуальні співбесіди з учнями; ■ веде облік дітей, які відвідують центр; ■ отримує та систематизує зворотний зв'язок від дітей, які беруть участь в активностях і заняттях центру; ■ здійснює заміну занять (за потреби); ■ отує періодичні аналітичні звіти про діяльність центрів.
ТЮТОР-ВИКЛАДАЧ	<ul style="list-style-type: none"> ■ сповідує загальнолюдські цінності й цінності DLC, мотивує та надихає, захоплює навчальним матеріалом; ■ планує і проводить навчальні заняття онлайн / офлайн, використовуючи варіативні освітні стратегії; ■ формує ключові компетентності й наскрізні вміння учнів й учениць, зважає на розвиток мислення і вміння навчатися; культурну компетентність, взаємодію і самовираження; турботу про себе та управління повсякденним життям; мультиграмотність (зокрема, медіаграмотність та інформаційну грамотність); ІКТ-компетентність; трудову компетентність і підприємництво; участь, залученість і побудову сталого майбутнього);

РОЛЬ	ОБОВ'ЯЗКИ
ТЮТОР-ВИКЛАДАЧ	<ul style="list-style-type: none"> ■ передбачає різноманітні активності для різних цільових груп: групову й індивідуальну роботу, вправи різного рівня складності, вправи для дітей із особливими потребами тощо; ■ надає якісний зворотній зв'язок щодо досягнень учнів і учениць, враховує різні типи й форми оцінювання (зокрема, формувального); розвиває рефлексію, само- і самооцінювання учнів учнів й учениць.

Кількість тьюторів, графік їхньої роботи

Кількість тьюторів, формат їхньої зайнятості в центрах можуть відрізнятися залежно від потреб кожного конкретного DLC.

Варто наголосити на тому, що діти потребують постійного супроводу відповідального дорослого. Це означає, що тьютор-адміністратор має бути присутній у центрі завжди (у межах робочого дня в DLC). Графік його / її роботи може мати такий вигляд (наводимо приклад із двома тьюторами-адміністраторами, утім, їх може бути й більше):

ПОНЕДІЛОК	ВІВТОРОК	СЕРЕДА
9:00-19:00 Тьютор 1	9:00-19:00 Тьютор 2	9:00-19:00 Тьютор 1
ЧЕТВЕР	П'ЯТНИЦЯ	СУБОТА
9:00-19:00 Тьютор 2	9:00-19:00 Тьютор 1	9:00-19:00 Тьютор 2
НЕДІЛЯ	АБО	
9:00-19:00 Тьютор 1		

ПОНЕДІЛОК	ВІВТОРОК	СЕРЕДА
9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2	9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2	9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2
ЧЕТВЕР	П'ЯТНИЦЯ	СУБОТА
9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2	9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2	9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2
НЕДІЛЯ	ЧИ ІНШІ КОМБІНАЦІЇ, ЗАЛЕЖНО ВІД ПОГОДЖЕНОГО НА ЕТАПІ НАБОРУ ПЕРСОНАЛУ ГРАФІКУ РОБОТИ.	
9:00-14:00 Тьютор 1 14:00-19:00 Тьютор 2		

Кількість тьюторів-викладачів залежить від обраних напрямків освітньої діяльності DLC і відповідно спланованих активностей у центрі (див. рекомендації нижче). Радимо передбачити погодинну оплату праці тьюторів-викладачів (модель "part-time"). Це дає можливість залучати до проведення певних активностей (наприклад, підготовки до НМТ, надолуження освітніх втрат тощо) місцевих учителів – у вільний від основної роботи в закладі освіти час.

Пошук кандидатів на посаду тьютора

ДЖЕРЕЛАМИ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ТЬЮТОРІВ Є:

- центри професійного розвитку педагогічних працівників за місцем розташування DLC;
- заклади освіти за місцем розташування DLC (оптимальний варіант – налагодити ефективну співпрацю з адміністрацією закладу освіти й попросити про відповідну допомогу);
- місцеві управління освіти;
- обласні військові адміністрації (ОВА).

Оголошення про вакантну посаду можна розмістити в місцевих соціальних мережах, поширити серед студентів ЗВО, які живуть за місцем розташування DLC (варто зауважити, що залучення студентів передбачає додаткові заходи з онбордингу й подальшого навчання та координування їхньої роботи).

Підготовка персоналу до роботи після підписання контрактів (онбординг, навчання) також залежить від передбачених у DLC активностей. Здебільшого здібні кандидати, які вже мають досвід в освіті, можуть надавати якісні освітні послуги без витрат часу на додаткову підготовку. Утім, варто пересвідчитись, що тьютори обізнані щодо основних ресурсів і стандартів роботи в цифровій освіті, безпекових питань під час роботи з дітьми тощо. У таблиці нижче запропоновано орієнтовний набір модулів для підготовки тьюторів DLC.

Підготовка тьюторів до роботи в DLC

НАЗВА МОДУЛЮ	ЗМІСТ
Загальний огляд: що таке Digital Learning Center	Ознайомлення з концепцією, метою, процедурами, рекомендації щодо створення розкладу тощо
Основи цифрової грамотності	Ознайомлення з ВШО й іншими цифровими ресурсами. Перегляд відеозаписів навчальних майстерок із цифрової грамотності (кожна тривалістю до 30 хвилин) для організації швидкого опитування, отримання зворотного зв'язку та проведення квестів і вікторин. Теми майстерок: Quizlet, Classtime, Quizizz, JeopardyLabs, Mentimeter, Plickers та ін.
Безпека в Центрі	Ознайомлення з основними правилами роботи в центрі й алгоритмами безпеки
Інклюзивність і дистанційне навчання	Практики забезпечення інклюзивності та основи дистанційного навчання (можна організувати з допомогою партнерів – див. п. 2.5)
Основи першої домедичної допомоги	Зупинка кровотеч, серцево-легенева реанімація тощо (можна організувати з допомогою партнерів – див. п. 2.5)
Соціо-емоційна та психологічна підтримка	Модулі, спрямовані на розвиток психологічної компетентності педагогічних працівників (соціо-емоційне й етичне навчання, травмоутливі практики тощо) – можна організувати з допомогою партнерів, див. п. 2.5

Теми майстерок:

Безпека в Центрі:

Проведення подібного навчання передбачає залучення відповідних фахівців-тренерів. Рекомендації щодо такої співпраці див. у підрозділі "Потенційні партнерства".

2.3 Організація освітнього процесу в DLC. Створення розкладу

DCL – ЦЕ ПРОСТІР СИЛИ І НАТХНЕННЯ.

Для того, щоб він був найбільш ефективним, варто попередньо дослідити цінності громади та її потреби. Проведіть таке дослідження за допомогою гуглформ або іншого каналу комунікації та проаналізуйте результати. Саме вони допоможуть сформувавши ефективний розклад і графік роботи.

Пам'ятайте про цільову аудиторію центру: це і діти, і вчителі, й адміністрація закладів освіти, і батьки, і будь-які представники громади, тому такі опитування рекомендуємо робити для кожної цільової аудиторії. А у випадку учнівської спільноти, варто брати до уваги й активності відповідно до віку (початкова, середня і старша школи).

Не варто нехтувати й можливостями взаємонавчання. Дослідіть, хто може проводити активності в центрі. Поруч із тьюторами спільну освітню діяльність можуть здійснювати як самі учні, так і вчителі, а також представники громади. Так, окремий час у розкладі можна визначати саме для таких зустрічей. Це проведення уроків, реалізація проєктів, збори самоврядування, онлайн-зустрічі, дебати чи зустрічі-обговорення.

Приклад такого аналізу для формування розкладу

Конструктор розкладу

Зважаючи на варіативність потреб центрів, необхідність гнучкості планування та реалізації активностей, пропонуємо розклад роботи центрів створювати щотижня.

ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ РОЗКЛАДУ РЕКОМЕНДУЄМО ВЗЯТИ ДО УВАГИ ТАКІ АСПЕКТИ:

- формат роботи школи (очний, дистанційний чи змішаний),

а також особливості розкладу кожної зі шкіл (початкової, середньої та старшої);

- запити громади;
- навчально-виховний план школи.

В основі розкладу може бути тематичний принцип організації активностей. Наприклад, кожного дня можна передбачити цикл заходів з метою актуалізації окремої теми. Такий розклад буде особливо ефективним під час канікул. Приклади організації активностей, які об'єднані однією темою, рекомендуємо переглянути в другій частині посібника **"Бомбезно"**.

Під час створення розкладу рекомендуємо зробити такі кроки:

Крок 1

- **визначити час;**
- **коротко визначати вид діяльності (урок, майстер-клас, зустріч, проєкт) та її назву ("Малюємо картину М. Примаченко", "Поробка з паперу "Метелик" чи ін.);**
- **вказати цільову аудиторію (учні початкової школи, учні 7-8 класів, учні 14-16 років; батьки тощо);**
- **місце проведення активності, особливо якщо вона запланована в іншому приміщенні;**
- **відповідальні (прізвище та ім'я тьютора, вчителя, який проводитиме активність);**
- **за потреби, можна вказати про необхідність реєстрації на захід, якщо кількість місць обмежена.**

Крок 2

Перевірте правопис, особливо тих слів, які з 2019 року маємо писати інакше: майстер-клас; інстаграм, фейсбук, тікток, онлайн-зустріч, онлайн-майстерка, кіно клуб, квіз та ін. Назви майстерок рекомендуємо брати в лапки.

Орієнтовний приклад тижневого розкладу DLC:

ПОНЕДІЛОК 1 вересня	ВІВТОРОК 2 вересня	СЕРЕДА 3 вересня	ЧЕТВЕР 4 вересня	П'ЯТНИЦЯ 5 вересня	СУБОТА 6 вересня
10.00- 10.45 Урок математики "дроби". 5 Класи Кабінет 2 Вчитель класу	10.00- 10.40 Урок читання. 3-Б клас Кабінет 2 Вчителька класу	10.00-10.45 Урок інформатики. 10-В клас Кабінет 2 Вчитель класу	10.00-10.45 Консультація психолога. (індивідуальна робота) Кабінет 2 Шкільний психолог	10.00-10.45 Урок географії. 8-А клас Кабінет 2 Учитель класу	Сімейний день. Спільна арт-майстерка. Учні та батьки 1-4 класів Кабінет 2 Тьютори центру
11.15-12.00 Консультація психолога (індивідуальна робота) Кабінет 2 Шкільний психолог	11.15-12.00 Читаємо вголос. Книга "Мед для мамі". 1-2 класи Кабінет 2 Тьютори центру	11.15-12.00 Читаємо вголос. Книга "Джуді Муді. Частина 2". 3-4 класи Кабінет 2 Тьютори центру	11.15-12.00 Надолуження освітніх втрат (індивідуальна робота) Кабінет 1 Тьютори центри й учителі	11.15-12.00 Надолуження освітніх втрат (індивідуальна робота) Кабінет 1 Тьютори центри й учителі	Сімейний день. Спільна арт-майстерка. Учні та батьки 5-9 класів Кабінет 2 Тьютори центру
12.20-13.00 Розмовний клуб української мови.	12.20-13.00 SpeakingClub для учнів 1-4 класів. Кабінет	12.20-13.00 SpeakingClub для учнів 5-6 класів. Кабінет	12.20-13.00 SpeakingClub для учнів 7-8 класів. Кабінет	12.20-13.00 SpeakingClub для учнів 9-11 класів. Кабінет	12.20-13.00 Мінна безпека. Батьки та учні 10-11 класів Кабінет 1 Тьютори центру
13.15-14.00 Гра з мінної безпеки. Учні 5 класів Кабінет 2 Тьютори центру	13.15-14.00 Програмування Scratch онлайн. 2-4 класи	13.15-14.00 Програмування Scratch онлайн. 5-7 класи класи	Зустріч із письменницею Оксаною Луцкевською. Онлайн (Zoom) Тьютори центру	13.00-15.30 Гра-квіз із медіаграмотності "НотаЄнота". Підлітки від 14 років та дорослі Кабінет 3 Тьютори центру	13.30-15.30 Англійська мова. 9 класи Кабінет 1 Учителі англійської
14.00-15.00	Профорієнтаційна зустріч. Вебінар про сучасні професії. Кабінет 2. Тьютори центру	14.00-15.00 Мистецька майстерка. Малюємо картину Марії Примаченко. Діти від 8 років Кабінет 2 Тьютори центру	14.15-15.00 Засідання самоврядування школи. Старости 5-11 класів школи Тьютори центру	14.15-15.00 Надолуження освітніх втрат (індивідуальна робота) Кабінет 1 Тьютори центри й учителі	14.15-15.00 Англійська мова. 10 класи Кабінет 1 Учителі англійської

ПОНЕДІЛОК 1 вересня	ВІВТОРОК 2 вересня	СЕРЕДА 3 вересня	ЧЕТВЕР 4 вересня	П'ЯТНИЦЯ 5 вересня	СУБОТА 6 вересня
15.20-16.00 Проект "Безпечне середовище". Учні 6-7 класів. Кабінет 2. Тьютори центру, учитель географії	15.00-15.40 Онлайн-майстерка "Цифровий простір вчителя". ZOOM. Учителі школи	15.00-16.00 Настільні ігри. Учні 1-4 класів Кабінет 2	15.00-16.00 Настільні ігри. Учні 5-8 класів Кабінет 2	15.00-16.00 Англійська мова. 5 класи Кабінет 1 Учителі англійської	15.00-16.00 Англійська мова. 11 класи Кабінет 1 Учителі англійської
16.15-17.00 Підготовка до НМТ "Українська мова. Онлайн". Кабінет 2 Учні 11 класів Тьютори центру	16.15-17.00 Підготовка до НМТ. Історія. Кабінет 2. Учні 11 класів. Тьютори центру	16.15-17.00 Підготовка до НМТ "Математика. Онлайн". Кабінет 2 Учні 11 класів Тьютори центру	16.00-17.30 Кіноклуб Фільм "Заплати іншому". Кабінет 2 Підлітки 12+ років Тьютори центру	16.00-17.30 Настільні ігри. Учні 9-11 класів	16.00-19.00 Кіноклуб для дорослих. Фільм "Погані дороги". Кабінет 2 Тьютори центру

Для зручного формування розкладу **визначте кластери**, за якими ви будете здійснювати роботу. Такі кластери можна позначати різними кольорами для зручності у своєму "робочому розкладі". **Наприклад:**

Кіноклуби та читацькі клуби	Самоосвіта та взаємонавчання	Творчі майстерки	Профорієнтація	Медіаграмотність	Безпека та відновлення	Підготовка до НМТ
-----------------------------	------------------------------	------------------	----------------	------------------	------------------------	-------------------

Або такими кластерами можуть бути цільові аудиторії центрів. **Наприклад:**

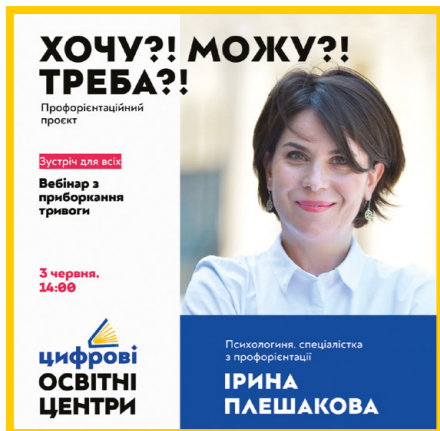
Початкова школа	Середня школа	Старша школа	Учителі	Батьки	Представники громади
-----------------	---------------	--------------	---------	--------	----------------------

Для формування та поширення розкладу в громаді рекомендуємо формувати розклад в різних сервісах (наприклад, Canva) або таблиці Excel.

Радимо сформований тижневий розклад розміщувати в обраних каналах комунікації заздалегідь (наприклад, після обіду в п'ятницю, неділю або вранці понеділка). Бажано надсилати таке оголошення в один і той само час. Додатково друкований чи написаний розклад варто розмістити в приміщенні центру; за потреби, і у вчительській, щоб педагогічний колектив школи мав змогу обрати час для проведення уроків. Рекомендуємо розклад формувати в обраному онлайн-застосунку (таблиця Excel, Canva), доступ до якого може мати широке коло учасників, зокрема вчителі, для пропозицій і редагування).

Крок 3

Після того як розклад сформовано, рекомендуємо робити регулярні анонси та нагадування про заходи, які заплановано в цей день. Вони можуть бути сформовані в довільній формі, але коротко та змістовно із відповідними акцентами, наприклад, за допомогою емоджі та зображень. Нижче подаємо приклади анонсів до заходів. Такі анонси та заходи рекомендуємо доповнювати зображеннями для привернення уваги. На зображенні рекомендуємо розміщувати логотип центру.

ПРИКЛАДИ АНОНСІВ:

За годину до початку заходу можна додатково нагадати в каналі про його початок.

1 **ВІТАЄМО, ДРУЗІ! УЖЕ ЗАВТРА ВІДБУДЕТЬСЯ ЧЕРГОВА МИСТЕЦЬКА ЗУСТРІЧ! МІСЦЕ І ЧАС ЗАЛИШАЮТЬСЯ НЕЗМІННИМИ!**

КОЛИ? 8 травня, понеділок о 15.00

ДЕ? онлайн у Zoom

ЩО ПІДГОТУВАТИ?

Гуаш блакитна, зелена, біла, жовта, коричнева, охра (пісочна); пензлики великий, середній та тоненький; папір бажано формату А3 (якщо немає, то А4);

А ЩО БУДЕМО МАЛЮВАТИ?

Картину Вінсента ван Гога "Мигдаль, який квітне"

2 **УЖЕ ЗАВТРА СУПЕРЛЕКЦІЯ З ПРИБОРКАННЯ ТРИВОГИ ВІД ІРИНИ ПЛЕШАКОВОЇ!**

Для тих, хто складає НМТ, інші іспити або просто не може впоратись із хвилюванням та тривожністю, — чекаємо завтра в онлайні!

КОЛИ? 3 червня, субота о 14:00.

КОМУ БУДЕ ЦІКАВО? Всім!

ДЕ? онлайн у Zoom

2.4 Організація та проведення активностей у DLC. Методичні рекомендації для тьюторів

НИЖЧЕ ПРОПОНУЄМО РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ АКТИВНОСТЕЙ DLC, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ АДАПТОВАНІ ПІД ПОТРЕБИ КОЖНОЇ З ГРОМАД.

Ігри

РУХЛИВІ ІГРИ

Щоденну активність у центрах пропонуємо організувати із залученням різних рухових активностей. Уведіть до щоденного розкладу опцію "рухливі ігри" ("руханки"). Такі форми роботи будуть сприяти згуртуванню колективу, підвищенню мотивації та налаштування на сприйняття подальших активностей. Для реалізації цієї активності використовуйте приклади руханок, які розміщені на сайті ВШО, або створіть їх самостійно (із використанням улюблених пісень).

Цікавою активністю є також є "Clapping game". Її можна реалізувати **у парі** або **в команді**.

Ще одним джерелом прикладів щоденних активностей є посібник "Бомбезно" (розділи "Ігри та пісні" та "Вправи на згуртування колективу"). **Першу та другу частину цього посібника** можна переглянути просканувавши відповідні к'юар коди. **Описи рухливих ігор та відео** таких ігор можна додатково переглянути просканувавши відповідний к'юар код.

Між різними видами діяльності упродовж дня радимо також визначати час для ігор, метою яких може бути відпочинок і розвантаження, заспокоєння. Для організації правильної роботи радимо переглянути навчальне відео курсу "Бери і роби" на тему "Психологічні ігри". Окрему увагу варто приділити іграм, у які можна пограти під час повітряної тривоги в укритті. Приклади таких ігор можна переглянути в навчальних посібниках Світлани Ройз, зокрема "Стресостійкість"

У цьому посібнику ви знайдете приклади ігор для зняття стресу, ігор для роботи з агресією, "тихих" ігор, ігор в укритті, а також 46 практик для стабілізації та зняття тривоги, 20 коротких анімаційних відео для дітей і дорослих з **демонстрацією дуже простих вправ, що допоможуть заспокоїтись та підтримати себе психологічно.**

НАСТІЛЬНІ ІГРИ

Перелік настільних ігор, якими ми пропонуємо забезпечити центри, див. у розділі "Формування бібліотек у DLC". Радимо

Руханки

Рухливі ігри

Clapping game:
У парі

В команді

Бомбезно:
Частина 1

Частина 2

Психологічні ігри

Стресостійкість

Вправи для заспокоєння

Board Games

Вивчаю не чекаю

Mozaik Education

Бери й роби

Йой

Дистосвіта

Khan Academy

окрему увагу приділяти іграм, що допомагають пізнати Україну, її мову, культуру, етнічні особливості.

ПРЕЗЕНТУЙТЕ НАСТІЛЬНІ ІГРИ, ЯКІ Є В ПРОСТОРИ DLC. ЯК ЦЕ МОЖНА ЗРОБИТИ:

- зробіть фото ігор та підготуйте їх перелік;
- поширте відеоогляд окремої гри та її короткий опис в обраному каналі комунікації та запросіть учнів узяти участь в її апробуванні;
- оголосіть змагання з обраної гри в просторі DLC.

Потурбуйтеся про попередню реєстрацію учасників, яку можна організувати за допомогою Google-форми або швидкого опитування в каналах.

Ще одна опція: залучіть учнів до створення власної гри. Це можна зробити за мотивами уже відомої учням гри, але з фокусом на навчальний предмет. Ви також можете використати поради з курсу "Бери й роби": "Як використовувати ігри в навчанні?"

Рекомендуємо звернути увагу на посібник із настільних ігор **Activate Games for Learning American English: Board Games**, що містить різні шаблони (їх можна роздрукувати), а також методичні рекомендації для проведення кожної з таких ігор. Залучіть до підготовки та організації такої гри вчителя або вчительку англійської мови або старшокласників. Ви також можете завантажити шаблон ігрового поля (див. вкладку **Board Games Template**).

КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ ТА ЦИФРОВІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Запросіть учнів узяти участь у змаганні з комп'ютерних ігор або в уроці, створеному на основі програми Minecraft Education.

Зверніться до численних програм і сайтів, які пропонують різноманітні ігри у вільному доступі.

Навчання онлайн (самонавчання)

У просторі DLC усі учасники можуть здійснювати самонавчання або взаємонавчання. Для цього центри обладнані сучасними комп'ютерами із доступом до інтернету. Продемонструйте можливості самонавчання або онлайн-навчання. Із цією метою можна провести презентацію навчальних платформ із різноманітними курсами для варіативної аудиторії (див. таблицю нижче).

Приклади ресурсів для самонавчання та взаємонавчання

НАЗВА	ЗМІСТ / ДЛЯ КОГО РЕСУРС
Мобільний застосунок для навчання читання українською мовою в ігровій формі "Йой"	Українознавчий цикл, початкова освіта
Мобільний застосунок "Вивчаю не чекаю"	Математика й читання (початкова освіта)
Eдутен	Математика (початкова освіта – матеріали українською; подальші рівні – англійською)
Gios	Математика (базова середня освіта)
Khan Academy	Математика (за темами)
Матеріали платформи MozaikEducation (цифрові книжки, інтерактивний зміст, пов'язані з навчальними предметами програми й ігри, більш ніж 1200 3D-сцен та відео)	Матеріали за всіма компонентами (усі рівні загальної середньої освіти)
Курси інформатики (2-10 класи), веб-технологій, програмування, графічного дизайну, "Цифрове громадянство" тощо на платформі Дистосвіта	Інформатична галузь (усі рівні загальної середньої освіти)
Duolingo , курси GlobalOffice чи ін.	Англійська мова (усі рівні загальної середньої освіти)
Гейміфікована платформа i-Learn для підготовки до НМТ і ЗНО	Українознавчий цикл, математична галузь (повна загальна середня освіта)
Онлайн-курси студії онлайн-освіти EdEra	Українознавчий цикл, природнича, математична галузі (базова середня й повна середня освіта)
ВУМ	Платформа є освітньою ініціативою, яка поширює ідеї громадянського суспільства в Україні та сприяє його розвитку (старша школа, дорослі).

Duolingo

GlobalOffice

BVM

EdEra

Навчаємося вухами

ВШО

Пропоновані ресурси мають на меті поглибити відповідні знання, навички та вміння, а також допомагають подолати прогалини в знаннях.

Для тих, хто краще навчається за допомогою аудіо, рекомендуємо скористатися аудіоуроками проекту **"Навчаємося вухами"** (безплатні аудіоуроки з української мови, літератури та історії України для учнів 8–11 класів; поки що за темами другого навчального семестру. Тривалість кожного уроку – 20 хвилин).

Приклади онлайн-ресурсів із безплатним доступом, які розвивають навички медіаграмотності та навчають правил безпечного поведіння в інтернеті, див. у підрозділі "Інфогігієна. Цифрова грамотність".

Усім учням рекомендуємо зареєструватися на платформі **ВШО** "Всеукраїнська школа онлайн" (для дистанційного та змішаного навчання учнів 5-11 класів з уроками та методичними матеріалами, що відповідають державній програмі). Навчальний контент платформи містить уроки з 18 основних предметів: **українська література, українська мова, біологія, біологія та екологія, географія, всесвітня історія, історія України, математика, алгебра, алгебра і початки аналізу, геометрія, мистецтво, основи правознавства, природознавство, фізика, хімія, англійська мова та зарубіжна література.**

SPEAKING CLUB, АБО РОЗМОВНИЙ КЛУБ

Ініціюйте створення різноманітних розмовних клубів, де діти та дорослі зможуть поглиблювати навички комунікації й аргументації. З цією метою можна організувати щотижневі індивідуальні або групові онлайн-зустрічі, щоб практикувати навички спілкування українською, англійською або іншими мовами.

Так, наприклад, онлайн-ресурс **"Єдині"** стане в пригоді і тим, хто тільки розпочинає свій шлях переходу на українську, і тим, хто бажає вдосконалити свої вміння. Ініціюйте вивчення мови завдяки численним онлайн-курсам, наприклад, **"Мовити"**. Зверніть увагу на платформу **EnGin**. Партнерство із цією організацією дозволить організувати щотижневі індивідуальні безкоштовні онлайн-зустрічі з практики розмовної англійської мови.

КІНОКЛУБ

Ця активність передбачає спільний перегляд фільмів (художніх і документальних), мультфільмів та іншого відеоконтенту.

Для кого?

Аудиторія кіноклубів найширша, тому рекомендуємо обирати фільми для перегляду відповідно до поставленої мети та цільової аудиторії. Для перегляду відео ви можете обрати окремі фіксовані дні тижня або організувати перегляд відповідно до запиту.

Про що пам'ятати?

- **потурбуйтеся про необхідне технічне оснащення, затемнення кімнати, місця для сидіння. Здійсніть попередню перевірку якості відео та звуку;**
- **потурбуйтеся, щоб у кімнату був доступ свіжого повітря та було виконано всі вимоги пожежної безпеки;**
- **поміркуйте про "бонуси". Наприклад, чи буде дозволено в кіноклубі споживати їжу та напої?**
- **продумайте кількість відвідувачів. З цією метою рекомендуємо проводити попередню реєстрацію глядачів на кожен із сеансів;**
- **продумайте та складіть анонс до кінофільму та поділіться ним в обраному каналі комунікації.**

Єдині

Мовити

EnGin

Проведення уроків у просторі DLC

Поспілкуйтеся з учителями школи і запропонуйте їм провести урок в просторі DLC, використовуючи матеріально-технічну базу або бібліотеку центру. Тут також можна провести тематичні заходи або зустрічі із запрошеними гостями.

Кого можна запросити до центру?

Дослідіть запити та потреби громади й визначте перелік тематичних заходів для кожної з цільових аудиторій. Будьте проактивними. Можна, наприклад, сконтактувати з письменниками, громадськими діячами, волонтерами, блогерами, громадськими активістами, представниками влади та соціальних інституцій, наприклад, центру зайнятості тощо.

DocuClub:

Проект:

Заявка:

Календар:

Контакти:

TED ED:

TED Club:

Порада: заплануйте після перегляду обговорення або проведіть вікторину. Це підвищить рівень зацікавлення і мотивуватиме відвідувати кіноклуб систематично. Щоб якісно провести обговорення, підготуйте можливі запитання заздалегідь або зберіть такі запитання в аудиторії і проголосуйте за те, яке б із них ви хотіли б обговорити тут і зараз. Для організації кіновікторини можна скористатися сервісами Kahoot, Quizizz, JeopardyLab та ін.

Які фільми демонструвати?

Ви можете обирати фільми за тематичним принципом (до відповідних пам'ятних днів або свят), а також використати джерела, де класифіковано фільми за цільовою аудиторією та потребами. Визначте також перелік фільмів і мультфільмів, які знято за мотивами художніх творів, що вивчають у шкільній програмі. З цією метою радимо співпрацювати із учителями української та зарубіжної літератур для формування відповідного списку. Учитель або вчителька може провести урок-перегляд кінофільму в освітньому центрі.

Ще однією можливістю є база документальних фільмів Всеукраїнського проекту **DocuClub**. Для доступу до матеріалів вам необхідно **подати заявку** на вступ до клубу. Проект дозволяє обрати фільм за такими запитаннями: фільми про права людини, інтелектуальну власність, захист довкілля, громадський активізм та інші. Доступний фільтр за цільовою аудиторією та інклюзивним складником (фільми із субтитрами й аудіодикрипцією).

Радимо звернути увагу на **річний календар** правозахисних та пам'ятних дат, який створив DocuClub. Проект також організовує виїзні кіноклуби та допомагає модерувати захід під час проведення кіноклубу. Щоб реалізувати таку можливість, **сконтакуйте** із представниками клубу у вашому регіоні.

TED ED

Радимо використовувати базу анімованих мультфільмів та доповідей TED ED. Просканувавши к'юар код ви можете обрати тему мультфільму та його тривалість (як правило, від 4 до 18 хвилин). Зверніть увагу, що матеріали англійськомовні, але можна обрати ті відео, які мають українські субтитри. Можна, звісно, переглянути фільми англійською мовою. Така діяльність також

може стати основою майбутнього **SpeakingClub**. Скануйте відповідний к'юар код для організації **TED Club** у просторі центру.

ПОДАКСТ

Використайте освітнє середовище для того, щоб започаткувати новий канал комунікації у вашій громаді – подкаст. Це короткі інформаційні аудіовипуски на обрану тему. Ініціюйте гурток зі створення подкастів, що повідомлятимуть про актуальні події в громаді та інші заходи.

Про що можна робити подкаст?

- обговорення актуальних запитів громади;
- розповідь про книжки, фільми та мультфільми;
- психологічна підтримка;
- профорієнтація;
- професії майбутнього тощо

ЗУСТРІЧ ІЗ ЗАПРОШЕНИМ ГОСТЕМ

Ініціюйте зустріч із запрошеним гостем. Кожен освітній центр має підбірку книжок (див. підрозділ "Формування бібліотек у DLC), авторами й авторками яких є й сучасні письменники. Ініціюйте зустріч письменника чи письменниці з учнями вашої громади та запросіть їх в онлайн-овому чи офлайн-овому форматі. Таку зустріч можна організувати, звернувшись безпосередньо до письменника / письменниці через месенджери або видавництва, із якими він чи вона співпрацює.

ЧИТАЦЬКИЙ КЛУБ

Читати – це мати можливість мандрувати поза часом і простором. Щоб мандрівка відбулася успішно, створіть таке особливе місце у вашому освітньому просторі та запросіть учнів й учениць стати його співтворцями.

Для кого?

Запропонуйте різні формати клубу читачів. Наприклад, читанка для найменших, коли обрану книгу читає вголос хтось із дорослих – тьютор, старший учень, батьки, а найменші слухають. Організуйте практичну активність після читання: намалюйте епізод, образ, розіграйте окрему сцену, зробіть аплікацію, колаж або поробку з пластиліну.

Дієві поради про те, як можна створити свій подкаст:

Інший варіант для підлітків і дорослих – організуйте обговорення книжки. У такому випадку попереднього оберіть книжку для читання та обговоріть її спільноту у визначений час у просторі DLC. Додайте до обговорення інтерактивні вправи.

Місце для читання. Приготуйте місця для читання. Не поспішайте садити дітей за парти. Запропонуйте сісти на м'які пуфи або підлогу. На підлозі можна розмістити каремати, адже дехто може висловити бажання читати лежачи. Будьте сміливими! Пам'ятаєте, як цікаво читати з ліхтариком під ковдрою? Спробуйте зробити так само й облаштувати намет для читання! Покладіть поруч різні читацькі атрибути, які можуть бути пов'язані із книжкою. Наприклад, м'яка іграшка, записник, олівці, альбом для малювання або елементи одягу (капелюхи, шалики, рукавички). Прикрасьте місце для читання по-особливому. Наприклад, декоруйте стіни ліхтариками, виставте поряд книжечки, прикрасьте стіни цікавими фото, на яких зображені люди, які читають.

У майбутньому ці зображення можна замінити на фото ваших дітей під час читання. Для цього, наприклад, попросіть учнів сфотографуватися з улюбленою книжкою в руках і створіть відповідний колаж.

Правила читання. Поміркуйте про правила читання та будьте готові обговорити і зафіксувати їх під час першої зустрічі. Наприклад, проговорити про те, як читаємо (вголос чи про себе, поодиночці чи в парах), що робимо, коли хочемо раптово поставити запитання чи обговорити прочитане. Запропонуйте учням висловити свої побажання та зафіксуйте правила письмово на аркуші.

Пропонуйте учням активності після читання. Наприклад, намалювати епізод, який зацікавив, зробити закладку за мотивами прочитаного, обговорити відкрите запитання в колі. Підготуйте маски й запропонуйте учням розіграти діалог і перетворитися на персонажів книги.

Як почати читати? Скористайтеся ресурсами проєкту **#ЖивіПисьменники**. Тут ви знайдете матеріали з необмеженими можливостями: відео, розробки уроків – як для вчителів, так і батьків. Перед тим як почати роботу із матеріалами, радимо переглянути **відео "Як користуватися каталогом "Живі письменники": хто вони"**.

#ЖивіПисьменники:

Facebook

Відео

Перед читанням попрацюйте з мотивацією і запропонуйте короткі активності, наприклад:

- 1 ВАРІАНТ**
Продемонструйте дітям обкладинку книжки та ініціюйте висловити міркування про можливий зміст цієї книжки.
- 2 ВАРІАНТ**
Запропонуйте учням перелік ключових слів із книжки та попросіть висловити міркування про те, що могло б розповідатися в книжці.
- 3 ВАРІАНТ**
Скопіюйте перші речення (абзац) книжки і приберіть із нього окремі слова (іменники, дієслова, прикметники). Таких пропущених слів може бути 5-7. Запропонуйте учням на власний розсуд поставити слова, які були б доречні за контекстом. Тепер попросіть учнів прочитати свій текст, а після того розгорніть книжку та прочитайте оригінальний текст.

Як читати? Оберіть прийнятний для всіх спосіб читання. Можливо, тьютор буде читати вголос, а діти будуть слухати. Таку зустріч можна назвати "Читанка".

Анонсуйте наступну зустріч та обговоріть із дітьми, яку книгу вони б хотіли прочитати наступного разу. Запропонуйте учням одягнутися по-особливому і підготувати костюм для персонажа твору. Влаштуйте кулінарні частування, якщо в книзі згадано страви, та запропонуйте учням їх приготувати для максимального перевтілення.

Влаштуйте дні сімейного читання та запросіть батьків узяти участь і стати читачами.

Поради:

- обов'язково прочитайте книжку самостійно перед читанням, за потреби проконсультуйтеся з учителем літератури або психологом, якщо щось викликає у вас тривогу;
- обміркуйте, що саме ви будете читати (які сторінки чи епізоди);
- продумайте активності до і після читання, особливо важливо робити коротку рефлексію наприкінці зустрічі.

Сімейні дні. Запросіть батьків стати співучасниками активностей і запропонуйте їм спільно з вами читати, малювати, змагатися або зайнятися іншою творчою діяльністю.

МАЙСТЕРКИ

У просторі центрів можна організувати і проводити різноманітні майстерки. Щоб зробити їх цікавими та захопливими, пропонуємо декілька ідей для натхнення.

■ **Майстерка з малювання.** Перегляньте цикл безкоштовних майстер-класів із малювання від мистецького проєкту **Art-4Kids**. Оберіть урок, підготуйте матеріали для малювання, зробіть оголошення в обраному каналі комунікації, за потреби, проведіть реєстрацію тих, хто бажає долучитися. Зверніть увагу, що таку активність можна організувати як безпосередньо в центрі (тоді ви демонструєте лектора на екрані та контролюєте процес малювання) або вдома під час дистанційного навчання. До активності можна залучати як дітей, так і дорослих. Така спільна взаємодія може стати початком для проведення "сімейних днів" у центрі. Радимо малюнки, за згодою учнів, розміщувати в просторі центру. Згодом це може стати основою для проведення тематичного дня або виставки, на якій учні, які долучилися до малювання, можуть провести екскурсію для відвідувачів центру і розповісти про свої картини та художників, мистецький стиль яких опанували.

■ **Творча майстерка.** Ініціюйте активності, на яких можна ліпити, вирізати, складати. Якщо ви готуетесь до проведення тематичного пам'ятного дня з історії України, радимо використати макети поробок і дидактичні розробки проєкту **"Валентність"**. Можна підготуватися до 21 пам'ятного дня та завантажити відповідний макет поробки.

■ **Українознавчі майстерки.** Використайте ресурси проєкту українознавчих воркбуків **"Глина"** видавництва "Discursus". Темі й форми подачі інформації воркбуків відповідають віку та зацікавленням дітей:

- "Мені це смакує" (2-4 роки),
- "Мені це личить" (4-6 років),
- "Козаки" (5-7 років),
- "Я творю місто" (7-9 років),
- "Мандри творчих українців: Венеція, Париж, Нью-Йорк" (10-13 років).

Art4Kids

Валентність

Глина

Усі книжки, запропоновані на сайті, можна завантажити частинами. Крім цього, проєкт пропонує дидактичні матеріали для проведення активності з фокусом на вивчення українських традицій і звичаїв.

ПІДГОТОВКА ДО НМТ / ЗНО

Простір DLC може стати місцем для ефективної підготовки до національного мультипредметного тесту (чи зовнішнього незалежного оцінювання). Так, завдяки комп'ютерам можна здійснити вхідне і вихідне тестування рівня сформованості умінь і навичок, а в просторі центру проводити тематичні заняття в онлайн-овому та офлайн-овому форматі для ефективної підготовки до іспитів.

В онлайн-форматі радимо використовувати безкоштовну платформу **iLearn**. Організацію занять також можна здійснити із залученням партнерів (див. підрозділ "Потенційні партнерства").

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Євроінтеграційні процеси України, численні опитування суспільної думки, опитування батьків, адміністрації, учителів й учнів у цільових регіонах засвідчують гостру потребу в додатковому вивченні англійської мови в межах діяльності центрів.

Вдалим системним рішенням, що, з одного боку, забезпечує учнів й учениць сукупністю інструментів ефективного опанування англійської мови, а з іншого, – підвищує потенціал місцевих учителів, є використання цифрових платформ.

У центрах такою платформою може бути **Talken.cloud**. Це онлайн-платформа з інтерактивними підручниками та системою менеджменту навчального процесу (LMS).

НА ПЛАТФОРМІ ПРЕДСТАВЛЕНО:

- **46 інтерактивних цифрових підручників для рівнів pre-A1 – B2 для учнів 1-11 класів;**
- **Teacher's guide (деталізовані плани для ~ 2000 уроків);**
- **трекінг прогресу учнів щодо виконання завдань у підручниках;**
- **систему тестів із автоматизованою перевіркою;**
- **модель "Перевернутий урок";**
- **інтерактивні worksheets (додаткові матеріали).**

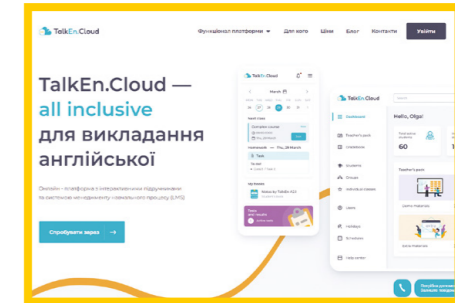
Крім цифрових матеріалів, у межах співпраці з **Talken.cloud** є можливість забезпечити учнів та учениць друкованими матеріалами для навчання (див. підрозділ "Потенційні партнерства").

Ефективним інструментом вивчення англійської мови є розмовний клуб (див. підрозділ "Speaking Club, або Розмовний клуб" вище).

iLearn

Talken.cloud

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Значна частина дітей у деокупованих громадах перебуває в стані емоційного виснаження і стресу, демотивована, втратила інтерес до навчання. **У зоні особливої уваги – підлітки.** Деякі діти втратили доступ до шкіл та звичного способу життя, старшокласники не розуміють, який шлях обирати – вступати в Україні чи до університетів за кордоном, на що можуть претендувати. Часто підлітки розгублені, вони втратили (або не спроможні сформулювати) знання про себе і не знають, куди рухатися далі. Не менш розгублені батьки старшокласників, вони не усвідомлюють реальні здібності, уміння, компетенції та навички своїх дітей, не розуміють, як ефективно реалізувати їхній потенціал та побудувати стратегію кар'єрного розвитку та як сфокусувати увагу на оптимальних варіантах спеціальностей.

САМЕ ТОМУ НА БАЗІ DLC ВАЖЛИВО:

- допомогти старшокласникам в подоланні кризових ситуацій, пов'язаних із втратою доступу до освіти в Україні;
- покращити психоемоційний стан, навички комунікації та самопрезентації;
- сприяти самоусвідомленню підлітків завдяки втіленню профорієнтаційної програми.

Зважаючи на зазначене, у центрах пропонуємо реалізувати профорієнтаційний проєкт **"Хочу?! Можу?! Треба?!"**. Головною метою проєкту є усвідомлення учасницями й учасниками необхідності самостійного свідомого вибору професії.

КОМПОНЕНТИ ПРОЄКТУ:

- вебінари від психологів і спеціалістів з профорієнтації;
- вебінари від представників різних професій;
- зустрічі з психологами в камерних групах;
- профорієнтаційний тест;
- консультації зі спеціалістами з профорієнтації (за результатами тесту).

Розгляньмо детальніше кожен із компонентів.

Вебінари від психологів і спеціалістів з профорієнтації

Протягом 8 тижнів підлітки 14-17 років можуть знайомитися, вчитися комунікувати та обстоювати власну позицію, досліджувати і відкривати себе нових, розвивати креатив і самоцінність, а також досліджувати професії майбутнього.

У рамках проєкту учасниці й учасники прослуховують лекції від психологів – фахівців із профорієнтації.

ОРІЕНТОВНІ ТЕМИ:

- Профорієнтація здорової людини або я/ким_ою стати, аби бути щасливими.
- Що таке інтереси: для чого вони потрібні і які бувають?
- Навички самопрезентації. Як скласти портфоліо, резюме, пройти співбесіду та бути самим собою?
- "Хочу?! Можу?! Треба?!" Як розв'язати рівняння з трьома невідомими?
- Що таке лінч і чому я в неї не вірю?
- Формула успіху та як вдало обрати професію.
- Тип темпераменту та професія. Ефективна взаємодія типів темпераменту.
- Емоційний інтелект підлітка. Особисті кордони й управління конфліктами.

Вебінари від представників різних професій

До проєкту, окрім фіхівців із профорієнтації, можна залучити представниць і представників різних професій, які під час своїх лекцій будуть надихати, мотивувати підлітків і навіть ламати стереотипи щодо вибору професій. До таких вебінарів можна (і потрібно) залучати батьків учнів та учениць.

ПРОФОРІЕНТАЦІЙНИЙ ТЕСТ

Додатковим бонусом для вмотивованих дітей може стати проходження профорієнтаційного тесту та консультація зі спеціалістом з профорієнтації за результатом тестування. Індивідуальна консультація допоможе:

- проаналізувати результати тесту та розібратись у сильних сторонах і точках зростання;
- скласти план підготовки до вступу;
- заощадити час та кошти в процесі пошуку професії мрії.

ЗУСТРІЧІ В КАМЕРНИХ ГРУПАХ ІЗ ПСИХОЛОГАМИ

Важливим складником проєкту може бути робота в камерних групах. Саме під час щотижневих групових зустрічей з досвідченими психологами-фахівцями із профорієнтації відбувається потужна та динамічна робота. Учасниці й учасники проєкту зможуть працювати над самооцінкою, мотивацією і пошуком себе, знайомитись і обмінюватись досвідом, вчитися комунікувати і підтримувати одне одного.

ІДЕЇ ДЛЯ КАМЕРНИХ ГРУП:

1. Знайомство / комунікація.

Учасниці й учасники проєкту знайомляться між собою і з правилами групи, діляться очікуваннями, проходять діагностики стану стресу, тривожності й опановують навички комунікації та самопрезентації.

2. Блок пошуку власного Я, самопізнання і розкриття потенціалу.

Учасники й учасниці присвятають час пошуку своїх сильних сторін (на що спиратися під час вибору професії), зосередяться на важливості потреб і бажань для досягнення власних цілей, познайомляться з теорією множинного інтелекту (за Г. Гарднером) і попрацюють над усвідомленням своїх сильних сторін та унікального внутрішнього світу.

3. Розвиток креативу

Цей блок присвячений професіям майбутнього, ключовим компетенціям і важливим навичкам XXI ст. Також учасниці й учасники дізнаються про сучасний світ в умовах невизначеності, тенденції в освіті та кар'єрі.

4. Блок розвитку самоцінності

Учасники й учасниці вчитимуться дебатовати й обстоювати власну позицію. Також важливим складником цього блоку є вправи на підвищення самооцінки та мотивації.

5. Завершення

Рефлексія і підсумки – результати тесту і програми загалом, написання CV та портфоліо тощо.

Арттерапія, консультації психолога

Запропонуйте психологу школи проводити окремі заняття в приміщенні центру. Створіть для цього відповідний "тихий кут", який оформіть разом із психологом (засоби для зняття тривожності, наприклад кінетичний та кварцовий пісок, м'які іграшки, крісло-груша тощо), які можуть допомогти провести заняття.

Рекомендації щодо зонування приміщення

Рекомендуємо потурбуватися про місце в центрі, де дитина може усамітнитися. На це місце можуть вказувати позначки, наприклад, напис "Зона тиші" або "Зона усамітнення".
Рекомендації про те, як можна зробити зонування приміщення центру (рекомендації НУШ).

Інфогієсна, цифрова грамотність

Простір DCL може стати місцем навчання медіаграмотності. Цьому можуть сприяти численні ігри та квести. По-перше, радимо проводити таку роботу як із дітьми, так і з дорослими.

Нота Єнота: Вебінар

Сайт

ЯК ПРАЦЮВАТИ ІЗ ПІДЛІТКАМИ ТА ДОРΟΣЛИМИ?

Визначте час для медіаграмотної освіти. Таким можна зробити тематичний день. Перед тим як розпочати новий напрям освіти у вашому центрі, презентуйте його для аудиторії.

ЯК ЦЕ ЗРОБИТИ?

КРОК 1. Запросіть дорослих і підлітків (рекомендуємо запросити до участі учнів старших класів) узяти участь у грі "Нота Єнота". Щоб підготуватися до цієї гри, перегляньте установчий **вебінар**

про зміст гри та **сайт**, де ви можете знайти всі розробки та необхідні дидактичні матеріали. Після такого офлайнового заходу учасники зможуть краще розібратися, що таке медіаграмотність і навіщо потрібно формувати навички медіаграмотності.

КРОК 2. Запропонуйте учасникам пройти один із онлайн-тестів, який визначить рівень медіаграмотності. Наприклад:

- **"ФейкоБот"** – освітній сервіс, головна мета якого – актуалізувати медіаграмотність серед користувачів телеграму;

- тест **"Володар контенту – уяви себе модератором"**. За допомогою цього тесту ви зможете перевірити себе на знання контенту, який дозволено використовувати в інтернеті, а який – ні;

- **тест на медіаграмотність "ArtiFake"**. Цей тест допоможе перевірити, чи розрізняєте ви фейки, маніпуляції, викривлення фактів.

КРОК 3. Презентуйте дорослій аудиторії онлайн-курси, які можна проходити на базі освітнього центру. Поясніть систему роботи, презентуйте онлайн-платформу для роботи, запропонуйте формат відвідування центру (у фіксовані години, групові заняття, індивідуальна робота). Такі курси можна пройти на платформах Prometheus, Coursera або EdEra. Вони мають різну тривалість та інтенсивність. Тьютор може вивчити запити, запропонувати курси для навчання, допомогти визначитися з переліком курсів, скласти графік відвідування центру для кожної з цільових аудиторій.

РАДИМО ВЗЯТИ ДО УВАГИ КУРСИ, ЯКІ БУДУТЬ АКТУАЛЬНІ ЯК ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ, ТАК І ДЛЯ ПІДЛІТКІВ:

- **"Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності"**: пояснює, як орієнтуватися в інформації довкола та як розпізнавати дезінформацію та пропаганду.

- **"Подумай двічі"**. У цій освітній онлайн-грі учасники мають обрати ігрових персонажів. З ними вони дізнаються, що таке медіаграмотність і навчаються не потрапляти на гачок фейків і маніпуляцій в інтернеті.

- Курс **"Медіаграмотність для громадян"**.

УВАГА! Такий курс буде актуальним тільки для тих, кому більше ніж 18 років. Метою курсу є надання базових знань у сфері медіа, ознайомлення з найрозповсюдженішими видами маніпуляцій і пропагандою, а також надання базових інструментів перевірки

Володар контенту

Very Verified

ФейкоБот

ArtiFake

Подумай двічі

Медіаграм. для громад

Медіаграмотний против

Фільтр. перелік ігор

Interland

Медіаревізія:

Facebook

Вебінари

інформації та критичного мислення.

■ Онлайн-курс **"Медіаграмотний против: спілкуємось на рівних"** рекомендовано застосовувати також під час вивчення української мови. Курс інтегрує інфомедійну грамотність у вивчення української мови з метою набуття навичок критичного сприйняття інформації та соціальної толерантності й усвідомлення цінності високоякісної інформації в сучасному контексті.

КРОК 4. Залучіть до навчання медіаграмотності найширшу аудиторію. Як це зробити? Запропонуйте взяти участь в одній із численних онлайн-ігор для різних вікових груп. Перелік таких ігор і квестів радимо переглянути на сайті **"Фільтр"**

Наприклад, однією із таких ігор є **"Interland"** – контрольоване освітнє середовище, що зацікавлює дітей здобувати знання з цифрової безпеки. Гра занурює в змодельований світ, де діти разом із жителями міста, інтернавтами, виконують різні пригодницькі завдання. Детальніше:

КРОК 5. Проведіть медіаосвітній захід самостійно (відповідно до потреб вашої громади). Для цього можна використати такий контент для навчання медіаграмотності:

- **"Фільтр"** – національний проєкт із медіаграмотності;
- проєкт **"Вивчай та розрізняй"** (вправи з інформаційної грамотності для 8, 9 класів із української мови та мистецтва);
- Fb сторінка **"Нота Єнота"**;
- "По той бік путінської брехні";
- Fb-сторінка проєкту **"Медіаревізія"**;
- **навчальні вебінари "МедіаРеВізія"**. Ці вебінари дають практичні поради для впровадження навичок медіаграмотності у своє життя та життя громади.

2.5 Потенційні партнерства

Співпраця з різноманітними інституціями – передумова успішного функціонування DLC, а синергія зусиль в освітній сфері множить якісні результати. Нижче наводимо перелік організацій і потенційних напрямків співпраці.

1. ГО "EdCamp.Ukraine"

- соціально-емоційне та етичне навчання
- тренінги з протимінної безпеки (див., наприклад, запис модулів, створених спільно з "The HALO Trust")

2. "Солом'янські котики"

- тренінги з тактичної медицини

3. IREX

- досвід **"ВільноХабів"**
- медіаграмотність;
- діалог і порозуміння;
- кібергігієна.

4. ГО "Навчай для України"

Та зокрема проєкт **"Освітній суп"** (безкоштовні онлайн-заняття (академічний тьюторинг в малих групах) з урахуванням шкільної програми для учнів та учениць 5-10 класів).

5. ГО "СтемОсвіта"

6. Освітня ініціатива "ЗНОвУ"

Підготовка до НМТ / ЗНО

7. Платформа для вивчення англійської мови "TalkEn.Cloud"

8. "EdPro"

Технічне забезпечення, електронні підручники, навчання вчителів, конкурси для учнів.

9. Платформа для вивчення математики "Eduten"

Доступна українською мовою для початкової школи

10. Платформа для вивчення математики "GIOS"

5-9 класи

11. Мистецька школа Art4Kids

У форматі лекцій і практичних воркшопів мистецька школа знайомить дітей з художниками, напрямками та історією мистецтва, різними художніми матеріалами та техніками).

12. Мала академія наук України

Дивись таблицю нижче

№ з/п	НАЗВА (програми/ проєкту/ модуля)	ОПИС (суть програми / проєкту / модуля)	ВІКОВА КАТЕГОРІЯ УЧНІВ	ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЬ
1	Освітній проєкт Дитяча академія "Футурум"	Основна методика проєкту полягає в поєднанні двох чи більше навчальних дисциплін (фізики, хімії, астрономії, інженерії, біології, географії, історії, риторики). Навчання на основі учнівського запиту через дослідження (коли процес конструювання учнями знань відбувається шляхом формулювання власних запитань і пошуку відповідей на них), навчання через постановку проблеми, проєктне навчання (які ґрунтуються на розв'язанні завдань, застосуванні навичок критичного мислення та вирішення проблем за обмежений час), а також навчального підходу Edutainment (отримання різноманітних знань за допомогою розважальної форми організації навчального процесу).	6-12 років	онлайн / офлайн
2	Освітній модуль "Основи електроніки" (МАНЛаб)	У повсякденному житті діяльність людини певним чином пов'язана з використанням різного роду електроніки чи електронних компонентів. Сучасну людину складно уявити без комунікаційних гаджетів. Освітній модуль "Основи електроніки" дає можливість учням зрозуміти, як усе це працює. Інформація з основ електроніки систематизована в 11 тематичних розділів, які присвячені загальним питанням електроніки, розкривають секрети, що приховують гаджети та завдяки чому працюють електронні пристрої. Модуль складається з лекційних і практичних завдань.	учні 7-11 класів	онлайн / офлайн
3	Освітній модуль "Основи астрономії та астрографії" (МАНЛаб)	Освітній модуль розрахований на учнів з базовим рівнем знань у галузі. Теоретична частина модуля допоможе учням розібратися, що таке астрономія, вивчати астрономічні явища та їхні наслідки. Практична частина передбачає проведення астрономічних спостережень, основи отримання астрономічних світлин і розв'язання космозадач.	учні 7-11 класів	онлайн / офлайн

№ з/п	НАЗВА (програми/проєкту/модуля)	ОПИС (суть програми / проєкту / модуля)	ВІКОВА КАТЕГОРІЯ УЧНІВ	ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ
4	Проєкт "Екологічна інспекція" (лабораторія експериментальних досліджень "Ex Lab")	Проєкт із моніторингу екологічного стану України. У його межах учні мають досліджувати екологічну ситуацію в своєму регіоні, у своєму населеному пункті. Головною місією проєкту є формування екологічної культури дітей на основі проведення дослідження стану навколишнього середовища. Під час роботи учні через проведення експериментів, вивчення реальних об'єктів здобувають знання про хімічні явища, основи хімічного аналізу й водночас отримують уявлення про практичне застосування багатогранної хімії в реальних умовах.	учні 7-11 класів	офлайн
5	Проєкт "Полімери та екологія" (лабораторія експериментальних досліджень "Ex Lab")	Міждисциплінарний проєкт "Полімери та екологія" покликаний сформулювати в молоді свідоме ставлення до раціонального природокористування та ресурсозбереження в контексті проблеми мінімізації полімерних відходів та їх утилізації. Мета проєкту – надання учням необхідних сучасних знань, умінь і практичних навичок з основ раціонального природокористування та ресурсозбереження, а також формування екологічної культури дітей методами наукового дослідження. Під час роботи за програмою проєкту учні вивчать теоретичні основи матеріалознавства та науки про полімери; ознайомляться з сучасними методами синтетичної, аналітичної хімії, способами якісного експрес-контролю полімерних матеріалів, їх первинного дослідження, оцінювання впливу полімерних відходів на природні об'єкти, переробки та вторинного використання полімерів, створення полімерних матеріалів на основі природної відновлювальної сировини, які можна провести поза межами спеціалізованих лабораторій.	учні 7-11 класів	офлайн

№ з/п	НАЗВА (програми/проєкту/модуля)	ОПИС (суть програми / проєкту / модуля)	ВІКОВА КАТЕГОРІЯ УЧНІВ	ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ
6	Проєкт "Здорове довкілля – здорова людина" (лабораторія експериментальних досліджень "Ex Lab")	Проєкт спрямований на розповсюдження важливих знань із санітарії та гігієни, необхідності та важливості проведення санітарно-гігієнічних досліджень, детальне вивчення небезпечних біологічних, хімічних та інших факторів у побуті, а також природних й антропогенних чинників, що локалізовані в певній місцевості. Мета проєкту: ознайомлення учнів з принципами взаємодії природних екосистем і людини, санітарії та гігієни, необхідності та важливості проведення санітарно-гігієнічних досліджень, впливом небезпечних природних і техногенних факторів на екосистеми та людину, способами визначення та боротьби з хімічною, біологічною та іншими видами небезпеки в побутовому або місцевому масштабах із застосуванням методів наукового дослідження, а також надання учням сучасних умінь і практичних навичок з основ санітарії та гігієни в рамках населеного пункту, будівлі, власної оселі.	учні 7-11 класів	офлайн
7	Проєкт "Youth Professional Development for Future" (лабораторія експериментальних досліджень "Ex Lab")	Професійна орієнтація школярів є одним із ключових напрямків розвитку сучасної освіти, розвинення професійних здібностей та інноваційного погляду на оволодіння навичками в межах сучасних професій. Ідея цього проєкту полягає в своєчасному визначенні молоддю власних інтересів, професійних здібностей, розвитку креативного мислення, а також оволодіння принципами застосування нестандартних та інноваційних підходів із залученням знань з різних сфер нашого життя для досягнення цілей та виконання завдань в межах майбутніх професійних обов'язків.	8-11 класи	онлайн / офлайн
8	Міжнародна освітня програма "Destination Imagination"	Робота в програмі передбачає формування навичок роботи в команді, самостійного ухвалення рішень, пошуку нестандартних варіантів для розв'язання проблем, розвитку навичок підприємництва та ін.	три вікові категорії: до 12 років, 13-15, 16-18	онлайн / офлайн

№ з/п	НАЗВА (програми/проєкту/модуля)	ОПИС (суть програми / проєкту / модуля)	ВІКОВА КАТЕГОРІЯ УЧНІВ	ФОРМАТ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ
8	Міжнародна освітня програма "Destination Imagination"	Це система цікавого й практичного навчання, що допомагає дітям розвивати креативність, сміливість і допитливість у процесі самостійного розв'язання завдань у командах. У рамках програми команди протягом навчального року працюють над командними викликами зі STEAM-галузей, вирішення яких представляють у вигляді презентацій на Всеукраїнській олімпіаді креативності (напрями: технічний, інженерний, художній, суспільний, імпровізаційний і науковий).	три вікові категорії: до 12 років, 13-15, 16-18	онлайн / офлайн
9	Освітній модуль "Робототехніка на основі Python"	У межах освітнього модуля діти вивчатимуть, як будувати системи збору, аналізу та передавання даних, під'єднувати та налаштовувати датчики, програмувати додатки на Python для дистанційного керування роботом, збирати робота з мікрокомп'ютером Raspberry Pi, правильно проєктувати та складати робота, налаштовувати безпечні інформаційні потоки. Особливість методики навчання – максимум практики, 80% програми становлять практичні заняття: написання коду, налаштування датчиків, збір робота і т. д. Плюсом є те, що учні отримують знання з двох IT-напрямків: програмування мовою Python (за допомогою якої налаштовують робота) і власне робототехніки.	8-11 класи	офлайн

2.6 Формування бібліотек у DLC

Розвиток компетентних читачів, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури, – надважливе завдання, працювати над реалізацією якого можна (і потрібно) у межах діяльності DLC.

Пропонований список книжок для центрів

ПІД ЧАС УКЛАДАННЯ ВЛАСНИХ СПИСКІВ ЛІТЕРАТУРИ ПОТРІБНО ЗВАЖАТИ НА ТАКІ КРИТЕРІЇ:

- книжки мають бути орієнтовані на різні вікові категорії (початкова, базова, старша школа);
- бажано добирати варіативні тексти: українських і зарубіжних авторів / авторок, сучасну й класичну художню літературу, а також нон-фікшн (наприклад, "Наші. Інженерна історія України" чи "Історія брехні. Як ми обманюємося", що в захопливій формі вчитиме критичного мислення);
- добірка не має дублювати шкільну програму, вона повинна розширювати коло дитячого читання, зробити процес читання подорожжю, від якої неможливо відірватися. Це можуть бути й казки (наприклад, "Велика ілюстрована книга казок" від видавництва "Абабагаламага"); і фантастика й зокрема фентезі (наприклад, "Сапієнси", "Академія Амаатерасу", твори Роальда Дала тощо); і збірки поезії; і пригодницька література (наприклад, "Все починається в 13"); і підліткова психологічна проза (наприклад, "Абсолютно нецілована", "Любов, дідусь і помідори" тощо)...
- відвідувачі та відвідувачки центрів (завдяки читанню) повинні мати змогу знайти відповіді на складні питання про власне тіло ("Малечі про інтимні речі", "Магічна книга анатомії") й про всесвіт ("Космічний світ"), дізнатися більше про харчування ("100 фактів про їжу"), пізнавати українську історію ("Козаки правлять країною", "Українські землі до українців" тощо), обговорювати важливі й часто непрості теми ("Таємниця Життя та смерті", "Ключі сили", "Абрикоси зацвітають уночі"...);
- вагому роль варто приділити соціо-емоційному ("Емоціємір інспектора Дила", "Велика книга почуттів" й ін.) та громадянському навчанню ("У міста є Я!", "Я і Конституція");
- під час формування переліку текстів можна брати до уваги рекомендації фахівців і фахівчинь, наприклад, тексти зі списків "Книга року ВВС", рекомендації "БараБуки" тощо.

Схожий принцип різноманітності варто передбачили й для настільних ігор у центрах. Пропоновані ігри:

- "Критикотики"
- ігри для розвитку емоційного інтелекту
- ігри про країни, історію нашої держави
- класичні шахи й шашки
- "кубик Рубика"
- "Го" тощо

Критикотики

Варто наголосити, що в межах простору можна формувати книжки / ігри українською чи англійською мовами, проте в DLC не місце матеріалам мовою агресора.

РОЗДІЛ 3. КОМУНІКАЦІЯ

3.1 Внутрішня комунікація

Шкільні канали комунікації

Відвідувачами центру стануть щонайперше учні навчального закладу, у якому DLC розташований. Тому ще до відкриття центру варто приділити увагу розповсюдженню інформації безпосередньо в інформаційних каналах закладу і залучити до цього його працівників.

ПАМ'ЯТАЙТЕ: саме комунікація школи, її учнів, батьків і вчителів "приводить" найбільше відвідувачів, бо вони можуть регулярно публікувати відповідні матеріали, та й просто розповідати про центри друзям і знайомим.

ЩО МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ?

- усну комунікацію тьюторів, учителів й адміністрації школи з батьками та учнями;
- шкільні соцмережі (фейсбук, інстаграм, вайбер, телеграм тощо);
- шкільні газети / стінгазети;
- розповіді самих дітей (тут "зіграє" те, чи дітям загалом цікаво і весело в центрах; якщо так, вони самі все розкажуть і приведуть своїх друзів :)).

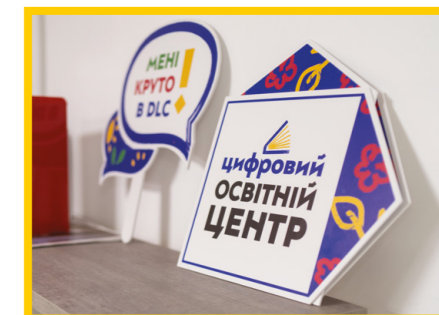
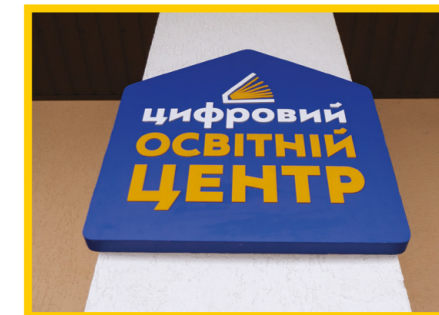
Комунікація самих центрів

Коли центри починають роботу, їх можна використовувати як майданчики для залучення й утримання відвідувачів.

ЩО МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ?

- поліграфічні матеріали для позначення центру: вивіску на школі, наліпки-вказівники в будівлі, таблички на дверях (із назвою, логотипами організацій, які підтримали створення центру);
- телеграм / вайбер-канал центру для інформування про все, що відбувається в ньому: публікації розкладів, анонсів подій, фото подій, що минули, цікаві підказки щодо навчання й дозвілля;
- поліграфічні матеріали з QR-кодами на соцмережі центру (телеграм / вайбер-канал, сторінки у фейсбуці, інстаграмі тощо). Детальніше про загальні сторінки центрів – у підрозділі "Зовнішня комунікація";
- фотозону, у якій дітям і батькам захочеться фотографуватися, викладати фото в соцмережі і згадувати центри(а плакат із заохоченням нагадає їм це зробити :)). Також гарно працюють таблички-"бабли" для фото з написами та назвами центрів, рамки для облич тощо;
- використовуйте всі креативні способи, які принесуть радість дітям й одночасно підвищать упізнаваність у соцмережах: заохочуйте дітей знімати тіктоки і рілси, знімайте їх разом, улаштуйте змагання, започаткуйте чи підтримуйте тренди. Діти розкажуть, як це краще робити!

3.2 Зовнішня комунікація

Відвідувачами центру можуть бути всі діти громади (учні інших шкіл, мешканці сусідніх сіл тощо), тож варто подумати, як інформаційно "дотягнутися" до них.

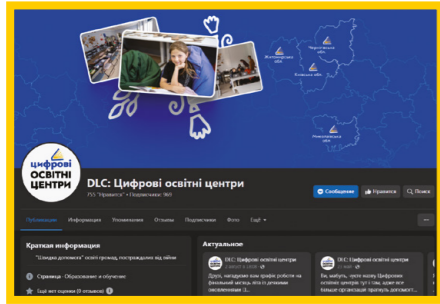
ЩО МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ?

КОМУНІКАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ:

- публікації та сюжети в регіональних та місцевих ЗМІ: про процес створення центрів, про відкриття, роботу, появу нових курсів / програм тощо;

DLC:
Facebook

Instagram

Форма згоди для використання фото

- публікації дописів у місцевих групах (фейсбук, телеграм, вайбер);

- публікації дописів у тематичних і профільних групах (наприклад, "Матусі Чернігова", "Учителі НУШ"), на сторінках місцевих торгових центрів тощо;

- поліграфічні матеріали з короткою інформацією про центр та його адресою, які потрібно розмістити в інших навчальних закладах, на інформаційних дошках, в установах місцевої влади, в магазинах тощо.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Варто також приєднатися до сторінок наших DLC, де ми ділимось інформацією про роботу центрів, до створення яких долучилася команда savED та наші партнери. Ми радо поділимось історіями про створення вашого центру, інформацією про його роботу, фотографіями занять і подій.

ПОДІЇ:

- шкільні дні відкритих дверей, де в рамках розповіді про школу згадувати й показувати центри;

- окремі дні відкритих дверей для центрів із відкритими заняттями від учителів і тьюторів, демонстрацією та поясненням принципів роботи центрів;

- відкриті події на базі центрів: літературні читання, презентації, круглі столи, дискусії, свята для дітей тощо, до яких варто залучати всіх жителів населеного пункту;

- онлайн-лекції та заняття з трансляцією із центрів.

ВАЖЛИВЕ ЩОДО ФОТО!

Для того щоб використовувати фотографії дітей у публікаціях, обов'язково потрібен дозвіл батьків. Варто розробити та мати надрукованою **форму згоди**, яку потрібно попросити підписати батьків, чиї діти відвідують центр. Надалі доцільно попросити тьюторів стежити за тим, щоб на фото не потрапляли діти, чиї батьки не надали такого дозволу.

РОЗДІЛ 4. МОНІТОРИНГ І ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ DLC

Процес моніторингу й оцінювання роботи центрів має проводитися з метою узгодження їх діяльності з освітніми потребами громади та може сприяти створенню ефективної освітньої системи із залученням кваліфікованих фахівців і фахівчинь.

Налагоджена система регулярного оцінювання ефективності роботи цифрових освітніх центрів дозволить вчасно робити необхідні структурні, інституційні, кадрові, змістові та інші зміни у їх роботі. Маючи достовірні дані, отримані від різних цільових категорій, команда центрів може розробляти обґрунтовані рішення, які покращать структуру та зміст заходів, спрямованих на забезпечення доступу до якісної, сучасної, інклюзивної та різносторонньої освіти.

Досвід свідчить, що для координації роботи центрів необхідно використовувати кілька джерел даних і різноманітні методи та підходи до збору й аналізу цих даних. Різні методи та підходи мають різні сильні та слабкі сторони. Використання диверсифікованих джерел даних дозволяє робити порівняння та отримувати інформацію про роботу центрів з позиції різних зацікавлених сторін.

Серед основних джерел даних – облік (журнал) відвідування центрів дітьми, періодичний збір зворотного зв'язку від основних цільових категорій, проведення фокус-груп, інтерв'ю, спостереження, нарративне та фінансове звітування, результати оцінювання програмних втручань (проекти, ініціативи, діяльність, яку пропонує центр) тощо.

ОСНОВНІ ЦІЛЬОВІ КАТЕГОРІЇ:

1. тьютори центрів;
2. адміністрація закладів освіти, у яких розташовані центри;
3. педагогічні працівники закладів освіти, у яких розташовані центри;
4. діти, які відвідують освітні центри;
5. батьки дітей, які відвідують центри.

Будь-який обраний інструмент збору даних повинен містити як загальну інформацію про респондента чи респондентку для формування соціального портрета та подальшого перехресного аналізу (якщо потрібно): вік, стать дитини, належність до соціально вразливої категорії тощо, так і блок основних запитань.

Під час розроблення опитувальників потрібно пам'ятати, що вони **мають містити невелику кількість запитань, написаних зрозумілою та простою мовою, без обтяжливих формулювань.** Опитування не

повинно забирати багато часу. Для анкет, які будуть поширені серед дітей, надавайте перевагу запитанням закритого типу, коли дитина може обрати одну або декілька відповідей із запропонованого переліку. Отримані відповіді будуть чіткими, а дані буде легше опрацювати. Проте не забувайте, що для всіх категорій важливо передбачити запитання відкритого типу (коли респонденти чи респондентки мають змогу записати інформацію щодо запитаного). Частіше їх використовують для отримання зворотного зв'язку стосовно планування діяльності центрів (побажання, зауваження, коментарі).

Для того щоб оцінити певні індикатори (особливо якісні), необхідно мати дані вихідного (початкового) рівня (baseline). Це особливо актуально для запитань, які оцінюють зміну знань / навичок з якогось предмета чи курсу або доступ до онлайн освіти. Враховуючи це, рекомендуємо зробити "нульове" опитування / фокус-групу / інтерв'ю з представниками окремих цільових категорій, завдяки якому ви матимете "точку відліку" у роботі центрів.

Беручи до уваги міжнародний досвід роботи центрів, пропонуємо орієнтовний перелік критеріїв для моніторингу й оцінювання ефективності центрів (за блоками).

БЛОК I. Доступ дітей до освіти

Форма згоди

ЗГОДА БАТЬКІВ (ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ) АБО ПІКЛУВАЛЬНИКІВ НА ОБРОБКУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ДИТИНИ

Я, _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

як _____ (вказати: батько / мати, опікун, законний представник та ПІБ дитини)

_____ шалехом підписав/ла цього тексту відповідно (дата / місяць / рік народження)

до Закону України «Про захист персональних даних» даю згоду на обробку, використання, поширення та доступ до моїх персональних даних і персональних даних моєї дитини (ПІБ, відомостей про освіту, місце проживання, відомостей про стан здоров'я, визначених законодавством, особистих даних (стать, вік, склад сім'ї тощо); використання персональних даних, що передбачає будь-які дії володільця персональних даних з обробкою таких даних, їх захисту, а також дії з надання часткового або повного права обробки персональних даних іншій суб'єктом відомості, пов'язані з персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта персональних даних чи відповідно до закону (стаття 10 зазначеного Закону); поширення персональних даних, що передбачає дії з передачі відомостей про фізичну особу за згодою суб'єкта персональних даних (стаття 14 зазначеного Закону); доступ до персональних даних третім особам, що здійснюється відповідно до цієї згоди або вимог закону (стаття 16 зазначеного Закону).

Зобов'язуюся в разі зміни моїх персональних даних надавати в найкоротший строк уточнену, достовірну інформацію та оригінали відповідних документів для оновлення моїх персональних даних.

_____ Дата _____ Підпис _____

Одним із важливих складників оцінювання ефективності роботи центрів є забезпечення рівного та справедливого доступу для дітей, незалежно від їх статі, віку, місця проживання, належності до вразливої категорії тощо.

Оцінювати динаміку відвідування центрів зручно за допомогою паперових та/або електронних журналів (зокрема, таблиці в Excel). Інструмент має містити такі дані про дітей: прізвище та ім'я, стать і вік або клас навчання, належність до вразливої категорії та інші характеристики, визначені адміністрацією центрів. Успішні практики наголошують на тому, що освітні центри мають допомагати тим дітям, які мають обмежений доступ до освіти (зокрема, ВПО, діти з малозабезпечених родин, діти з ООП), а тому облік відвідування ними центрів і подальший аналіз залучення до освітніх ініціатив є вкрай важливим елементом моніторингу.

Тьютори або викладачі, які працюють у центрах, щоденно фіксують відвідування кожної дитини. Наприкінці тижня / місяця / кварталу / чверті за допомогою інформації, яка відображена в журналі, **можна оцінити:**

■ загальну кількість дітей, які мають доступ до освіти (з "розбивкою" за віком і статтю (Діти яких класів частіше відвідують центри? Скільки дітей приходить усього?);

■ доступ дітей з уразливих груп до центрів;

■ доступ до центрів за гендерною ознакою (хто частіше відвідує центр);

■ динаміку відвідування центрів (Чи змінилися показники? Як саме?).

У разі, якщо в журналі є можливість фіксації типів діяльності, можна аналізувати частку дітей, залучених до тих чи інших заходів / уроків / гуртків тощо.

Рекомендуємо використовувати електронний формат журналу, який спрощує підрахунки необхідних показників.

ВАЖЛИВО! Всі відвідувачі центрів мають надати згоду на обробку та використання персональних даних. Для неповнолітніх дітей згоду надають від імені одного з батьків у паперовому або електронному вигляді.

БЛОК II. Налаштування та функціонування центрів

Успішні центри повинні пропонувати безпечний, інклюзивний, сучасний, комфортний, активний простір для навчання та розвитку. Тому дуже важливо регулярно оцінювати як 1) фізичне налаштування та доступність центрів, так і 2) змістове наповнення їх діяльності (організовані уроки, гуртки та секції, робота з батьками тощо).

ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ОЦІНИТИ НАСКІЛЬКИ ЗРУЧНИМ ТА КОМФОРТНИМ Є СЕРЕДОВИЩЕ, ПОТРІБНО ВРАХОВУВАТИ:

■ пристосованість приміщення для дітей з ООП (наявність пандусів, можливість безбар'єрного пересування);

■ забезпечення доступу до питної води;

■ наявність убиралень і можливість комфортного користування ними (чистота приміщення, наявність паперу, мила, паперових рушників);

■ справність системи опалення / вентиляції (зверніть увагу, що в разі відвідування центрів маленькими дітьми бажано забезпечити захисні механізми на вікнах);

■ наявність регуляції освітлення вікон (штори, жалюзі тощо);

- чистоту приміщення;
- достатню кількість меблів (столи та стільці / лави тощо, яких вистачає всім охочим);
- наповнення простору дітьми та дорослими.

ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ОЦІНИТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦЕНТРІВ, РЕКОМЕНДОВАНО ЗВАЖАТИ НА:

- зручність графіку роботи (можливість відвідувати різні заняття, приходити після уроків, відвідувати у вихідні);
- тривалість перебування дітей у центрі;
- те, які заняття дітям найбільше подобаються / не подобаються;
- формат навчання (очний / дистанційний / змішаний) і рівень підтримки в доступі до навчання (завдяки центрам);
- зміну рівня знань і навичок з окремих предметів / курсів завдяки відвідуванню центрів;
- наявність механізму зворотного зв'язку з дітьми, які опинились у проблемній ситуації;
- доступність інформації про центри для батьків;
- залучення батьків до роботи центрів;
- зворотний зв'язок від батьків стосовно покращення діяльності центрів.

ПРИКЛАДИ ЗАПИТАНЬ ЦЬОГО БЛОКУ:

ДІТИ

"Я маю доступ до ноутбука центру (Так / Ні / Не знаю)",

"Я знаю, як я можу повідомити про проблему / проблемну ситуацію в разі її виникнення (Так / Ні / Не знаю)",

"Чи подобаються тобі додаткові заняття з _____?"

БАТЬКИ

"Оцініть, наскільки центр забезпечує дитині доступ до навчання (Повністю забезпечує / Частково забезпечує / Не знаю)",

"Відвідування центру допомогло дитині покращити успішність у навчанні (Так / Ні / Не знаю)",

"Завдяки відвідуванню центру моя дитина має доступ до онлайн-навчання (Так / Ні / Не знаю)",

"Яка діяльність найцікавіша для Вашої дитини?"

ТЮТОРИ

"Центр є осередком позаурочної діяльності, комунікації та соціального життя дітей" (Так / Ні / Не знаю),

"Батьки мають доступ до інформації щодо діяльності центру" (Так / Ні / Не знаю).

БЛОК III. Цифровий вміст і підтримка навчання

Однією з ключових особливостей цифрових освітніх центрів є забезпечення доступу до освіти шляхом використання цифрових пристроїв (комп'ютери, планшети, графічні планшети, 3-D принтери та ін.).

ПІД ЧАС ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НЕОБХІДНО ВРАХУВАТИ:

- достатність наявних пристроїв для задоволення потреб усіх дітей (Чи всі діти мають можливість використовувати пристрої як під час організованої роботи, так і для самостійної діяльності?);
- забезпечення доступу до інтернету;
- рівень володіння комп'ютером серед дітей (Яка допомога дітям потрібна? Якого віку ці діти?);
- тривалість і мету користування пристроями (за можливості – оцінити, чи діти дійсно використовують пристрої для навчання, розвитку або комунікації, чи вони приходять просто пограти в ігри);
- навчання персоналу, зокрема щодо безпеки в інтернеті;
- зворотний зв'язок від дітей стосовно безпеки користування інтернетом (на їхню думку).

ПРИКЛАДИ ЗАПИТАНЬ ЦЬОГО БЛОКУ:

ДІТИ

"Я завжди маю доступ до ноутбука (Так / Ні / Не знаю)",

"Наскільки впевнено ти використовуєш ноутбук під час перебування в центрі?"

"У центрі завжди добре працює інтернет" (Так / Ні / Не знаю)",

"Я почуваюсь у безпеці, коли перебуваю в інтернеті (Так / Ні / Не знаю)"

БАТЬКИ

"Наскільки впевнено дитина використовує ноутбук під час перебування в центрі? (потребує додатковій підтримки / не потребує додаткової підтримки / не знаю)".

БЛОК IV. Тьютори

Українським важливим елементом будь-якого успішного освітнього центру є добре підготовлені кадри. Тьютори, щоденно працюючи з дітьми, повинні бути забезпечені дидактичними матеріалами, канцелярією, мати комфортні умови для роботи, бути добре підготовленими для власної розробки та реалізації гурткової та формальної освітньої роботи.

ТОМУ ПІД ЧАС ОЦІНЮВАННЯ ТА МОНІТОРИНГУ ПОТРІБНО ЗВЕРНУТИ УВАГУ НА ТАКІ ПОКАЗНИКИ:

- забезпечення дидактичними засобами;
- забезпечення канцелярією;
- рівень підготовки до роботи (Яке додаткове навчання було б корисним для роботи?);
- оцінка ефективності освітніх заходів;
- взаємодія з батьками.

ПРИКЛАДИ ЗАПИТАНЬ ЦЬОГО БЛОКУ:

ТЬЮТОРИ:

"Для організації роботи мені вистачає наявних навчальних матеріалів" (Так / Ні / Не знаю)

"Яких знань / інформації / конкретних тем, на Вашу думку, Вам все ще бракує"

"На Вашу думку, як змінилася робота центрів (порівняно з попереднім періодом)?"

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНІХ ЦЕНТРІВ

Успішні та ефективні освітні центри – організовані осередки, які під час оцінювання (та моніторингу) мають такі показники:

- позитивна динаміка кількості відвідувачів;
- висока частка відвідувачів – учнів цієї громади;
- гендерно збалансований контингент відвідувачів;
- простір, дружній до дітей з ООП (безбар'єрність, аудіо- та відеоматеріали для дітей з порушенням слуху або вадами зору, наявність асистента вчителя, можливість контролю світла та гучності для дітей з РАС тощо);
- дотримання безпекових і санітарних вимог;
- наявність різноманітного розкладу занять та комфортного графіка роботи центру;
- достатня кількість цифрових пристроїв для навчання та дозвілля;
- високий рівень взаємодії з батьками;
- налагоджена система зворотного зв'язку з дітьми та їхніми батьками;
- сертифіковані тьютори, які проходять навчання відповідно до своїх потреб;
- високий рівень задоволення роботою центрів серед дітей та їхніх батьків;
- застосування механізму самооцінювання серед тьюторів центру.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Орієнтовний бюджет DLC (відкриття + утримання)

ВИТРАТИ	USD
Ремонт звичайного класу (також з ушкодженнями)	
Підлога	4500
Електрика	1900
Інтернет і Wi-Fi	1900
Рекуператор	5000
Стеля	2500
Стіни	3200
Двері	600
Разом за ремонт	19600
Обладнання	
Проектор	700
Принтер	260
Комп'ютерні мишки, навушники	30
Зарядні станції	700
Ноутбуки (x20)	12000
Планшети (x20)	6000
Разом за обладнання	19600
РАЗОМ	39290

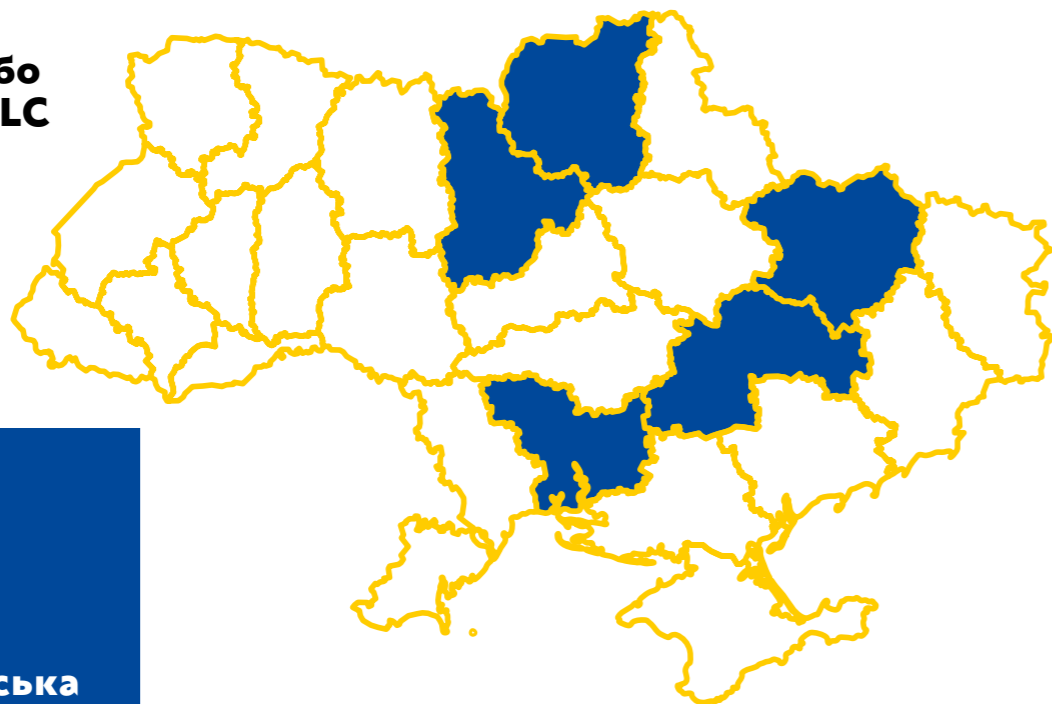
ВИТРАТИ	USD
Ремонт в укритті (звичайний підвал)	
Стеля	1600
Стіни	3700
Підлога	3200
Електрика та інтернет	2400
Вбиральня (за потреби)	6400
Вентиляція (за роботи)	6100
Двері та інші споруди	2400
Вихід	3500
Інші роботи	1400
Разом за ремонт	30700
Обладнання	
Проектор	700
Принтер	260
Комп'ютерні мишки, навушники	30
Зарядні станції	700
Ноутбуки (x20)	12000
Планшети (x20)	6000
Разом за обладнання	19600
РАЗОМ	50390

ВИТРАТИ	USD
Зарплати	
Тьютор	5300
Учителі (математика чи англійська за годину)	10
Матеріали	
Книги	2000
Канцелярія	2000

ВИТРАТИ	USD
Онлайн-програми, щоб "наздогнати" навчання	
Навчання учителів (English)	1400
Набори дедактики (English)	2700
Доступ до онлайн-платформи на 12 місяців (English)	3800
Навчання вчителів (математика)	800
Доступ до онлайн-платформи на 12 місяців на 1 дитину (математика)	20

Додаток 2. Приклади DLC

Області, в яких уже запустили або облаштовують DLC

- Чернігівська
- Київська
- Харківська
- Миколаївська
- Дніпропетровська

Центр у місті Городня

Кількість дітей: 1 618

Городнянський ліцей № 2, де розташовується створений командою savED (за підтримки німецьких партнерів AWO International та Aktion Deutschland Hilft) Мультифункціональний освітній центр (MLC), знаходиться в прикордонні. До білорусі та росії звідси – приблизно 25 кілометрів, а отже, загроза ворожих артилерійських обстрілів тривалий час лишалася особливо актуальною для громади. Лише у квітні 2023-го року, коли безпекова ситуація тут здебільшого стабілізувалася, Чернігівська обласна військова адміністрація дозволила учням та освітянам повернутися до очного навчання.

Облаштування MLC в Городні – це про можливість створення якісного дозвілля й умов для соціалізації дітей, які пережили російську окупацію і понад рік не мали доступу до освітніх активностей офлайн. А також це про безпеку, бо центр створено в шкільному укритті.

Центр у селі Количівка

Кількість дітей: 167

7 березня 2022 року в ході боїв за місто Чернігів село Количівка зазнало сильних руйнувань. Унаслідок бойових дій було пошкоджено не менше 1/3 місцевих будівель, серед них і школу. Після деокупації місцеві волонтери допомогли відновити її власними силами та коштом.

Облаштування Мультифункціонального освітнього центру в Количівці за підтримки партнерів з AWO International та Aktion Deutschland Hilft не тільки дає дітям доступ до гаджетів, що були знищені разом з домівками, але й створює для них важливу точку опори та росту.

Центр у Миколаївському ліцеї № 55

Кількість дітей: 1 176

Ліцей знаходиться в найбільшому мікрорайоні міста Миколаєва. Тут навчається 1176 учнів, серед яких є діти, які вимушено покинули свої домівки, а також діти, які перебувають на окупованих територіях.

Попри щільні обстріли Миколаєва, закладу пощастило залишитися майже неушкодженим. З 1 вересня 2023 ліцей – ключова школа для великого мікрорайону, і коли тут буде облаштоване укриття, він зможе працювати у дві зміни та навчати 3 тис дітей.

Центр допоміг великій кількості дітей мати затишне місце для сучасного навчання, дозвілля, гобі та спілкування. Навіть попри те, що він відкрив свої двері влітку, під час канікул, діти регулярно приходять сюди, щоб займатись 3D-моделюванням, програмувати Arduino, грати в настільні ігри, а також рухливі ігри надворі.

Центр у Андріївці

Кількість дітей: 105

Андріївка, що на Київщині, була в окупації, школу росіяни використовували під штаб. У будівлі було вибито вікна, пошкоджено двері, виведено з ладу систему опалення. Вцент знищено їдальню та кухню. Також окупанти викрали все майно школи.

За підтримки Crown Agents команда savED створила в Андріївці Центр в укритті. Це дозволило поєднати освітній простір та облаштувати безпечне місце, де діти можуть продовжувати навчання під час повітряних тривог. Укриття залишиться функціональним приміщенням і після завершення війни та припинення обстрілів.

Сподіваємося, цей посібник стане вам у пригоді.

Якщо маєте пропозиції, поради, потребуєте консультацій, звертайтеся через скриньку фонду: info@saved.foundation, – ми відповідаємо на всі листи :)

Щиро – команда savED

ІДЕЯ: АННА НОВОСАД

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА: ІГОР ХВОРОСТЯНИЙ, ОЛЬГА ПИТЮР

ТЕХНІЧНА ЧАСТИНА: АННА ПУЦОВА, ОЛЕКСІЙ СІКУН

КОРЕКТУРА: ІГОР ХВОРОСТЯНИЙ

цифрові
ОСВІТНІ
ЦЕНТРИ